

De depositogarantie: zijn uw spaarcenten effectief beschermd?

MEESTERPROEF – MODULE ONDERNEMINGSRECHT
STEFFI ILLEGEMS – 20090129

Promotor: Prof. dr. M. Vanmeenen
Assessor: de heer Arie van Hoe

VOORWOORD

Aan de Universiteit Antwerpen vormt het schrijven van een thesis het eindpunt van de Masteropleiding rechten. Toen ik vijf jaar geleden aan mijn rechtenstudies begon, leek dit moment nog onnoemelijk veraf. In de tussentijd maakte ik kennis met een verscheidenheid aan rechtstakken. Daarbij ontdekte ik dat mijn interesse in het recht groot, maar ook zeer ruim is. Gaandeweg groeide ik verder en leerde ik omgaan met alle aspecten van het studentenleven, gaande van stress om het eerste examen of de eerste paper tot hoe het uitgaansleven onder de Antwerpse studenten eraan toeging. Daarnaast greep ik ook met beide handen de kans om Antwerpen voor een semester te verlaten, en naar Barcelona te vertrekken voor een onvergetelijk erasmusverblijf. Ik wil de universiteit bedanken voor deze mogelijkheid. Het heeft me op juridisch vlak, maar zeker ook als mens, enorm veel bijgebracht.

Al deze ervaringen hebben rechtstreeks of onrechtstreeks een invloed gehad op deze thesis, naar mijn gevoel in positieve zin. Graag wens ik voor het overige een aantal mensen te bedanken.

Mijn eerste woord van dank gaat uit naar professor dr. M. VANMEENEN, die me de kans gaf om een thesis te schrijven over een misschien atypisch, maar des te boeiender onderwerp, namelijk de Belgische depositogarantie. Verder heeft zij mij waar nodig met raad en daad bijgestaan.

Een enorme bedanking is gericht aan mijn ouders, voor alle steun die zij mij geboden hebben tijdens de gehele opleiding, op alle mogelijke gebieden. Specifiek voor deze thesis wens ik hen te bedanken voor hun geduldig luisterend oor tijdens de voorbije maanden, en voor het naleeswerk door mijn papa.

Tot slot bedank ik mijn vrienden, zonder dewelke mijn studententijd nooit zo onvergetelijk zou zijn geweest. Tijdens dit drukke thesisjaar zorgden zij daarnaast op tijd en stond voor de broodnodige ontspanning.

STEFFI ILLEGEMS

Puurs, 11 april 2014

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
Hoofdstuk I. De depositogarantie: een eerste kennismaking	2
1. Begrip en functie.....	2
1.1 Begrip	2
1.2 Functie	3
2. Een terugblik in de tijd	4
2.1 Ontstaanswijze en evolutie binnen Europa	4
a. Een EU-aanbeveling en de Tweede Bank Richtlijn	4
b. Richtlijn 94/19/EG	5
c. Richtlijn 2009/14/EG	7
d. Voorstel van de Commissie tot wijziging van Richtlijn 2009/14/EG	8
2.2 Ontstaanswijze en evolutie in België.....	9
a. Het Belgische depositogarantiestelsel vóór de Europese richtlijnen.....	9
b. België na Richtlijn 94/19/EG: de Wetten van 23 december 1994 en 17 december 1998	9
c. Het KB van 14 november 2008.....	11
d. Het KB van 16 maart 2009	12
e. De Programmawet van 23 december 2009 – De Wet van 28 december 2011.....	13
f. Omzetting van Richtlijn 2009/14/EG – de Programmawet van 29 december 2010... ..	14
g. Anno 2014 – op naar een nieuwe Bankwet.....	15
Hoofdstuk II. De depositogarantie naar Belgisch recht.....	16
1. Voorwaarden voor dekking.....	16
1.1 De financiële instelling neemt deel aan de depositobeschermingsregeling.....	16
1.2 Het gaat om een beschermd tegoed.....	17
1.3 De financiële instelling is ‘deficiënt’.....	19
1.4 De houder van het tegoed komt in aanmerking voor bescherming.	20
1.5 Het bijzondere geval van beurs- en beleggingsondernemingen	20
2. Omvang van tegemoetkoming.....	21
2.1 Het basisprincipe	21
2.2 Meerdere personen hebben aanspraken op eenzelfde tegoed.....	23
2.3 Rekeningen met gelden van derden	24
2.4 Schuldvergelijking.....	24
3. Procedure voor tegemoetkoming	26

3.1	Bekendmaking van deficiëntie en indiening aanvraag tot tegemoetkoming	26
3.2	De uitbetaling	28
4.	Financiering van het depositogarantiestelsel	29
5.	Informatieverstrekking aan deposanten	30
Hoofdstuk III. Hoe effectief is het Belgische depositogarantiestelsel?.....		32
1.	Is de depositogarantie effectief vanuit een juridisch perspectief?.....	32
1.1	Termijn voor uitbetaling van de tegemoetkomingen	32
1.2	Tips voor een zo ruim mogelijke bescherming	33
a.	Opsplitsing per categorie	33
b.	Opsplitsing per financiële instelling	34
c.	Slim verdelen bij gemeenschappelijke rekeningen	34
1.3	Casuïstiek in België – de vereffening van Apra Leven	34
2.	Is de depositogarantie effectief vanuit een economisch perspectief?	36
2.1	Expliciete versus impliciete depositogarantiestelsels.....	36
2.2	Gevaar op <i>moral hazard</i> in hoofde van deposanten?	38
a.	Limieten – gefaseerde uitbetaling – <i>co-insurance</i>	39
b.	Kennis en vertrouwen van deposanten - enquête	40
2.3	Gevaar op <i>moral hazard</i> in hoofde van financiële instellingen?	42
2.4	Richtlijnen voor een optimaal depositogarantiestelsel.....	44
Besluit		46
Bijlage I – Bibliografie		I
Bijlage II – Document informatieverstrekking BNP Paribas Fortis		IX
Bijlage III – Enquête		XI
Samenvatting		XIII

Inleiding

1. In deze thesis poog ik te onderzoeken of uw en mijn spaarcenten – en deposito's in het algemeen – effectief beschermd zijn tegen insolventie van financiële instellingen. Dat ook financiële instellingen geplaagd kunnen worden door solvabiliteitsproblemen behoeft geen betoog meer. Waar vroeger 'de bank' misschien onaantastbaar leek, heeft de wereldwijde financiële crisis sinds 2008 het tegendeel bewezen, met ook Belgische casuïstiek zoals de debacles rond Fortis en Dexia. Bij falen van financiële instellingen zal de deposithouder recht hebben op een bijzondere bescherming in de vorm van een depositogarantie. Het is dit beschermingsmechanisme dat onderzocht zal worden naar Belgisch recht.

2. Voor een goed begrip is het in een eerste hoofdstuk noodzakelijk om eerst te kaderen wat een depositogarantie juist is en waartoe het dient. Daarnaast moet een blik worden geworpen op de wetshistorische evolutie ervan. Ook Europees recht zal aan bod komen, aangezien de Belgische depositogarantie grotendeels gebaseerd is op Europese richtlijnen.

3. In een tweede hoofdstuk wordt het Belgische depositogarantiestelsel zo gedetailleerd mogelijk uit de doeken gedaan. Te denken valt dan aan bijvoorbeeld de voorwaarden voor en de omvang van tegemoetkoming, net zoals de financiering van het stelsel. Gezien de beperkte omvang van deze thesis, werd er voor gekozen om enkel de *Belgische* depositogarantieregeling *sensu stricto* te behandelen. Uitgebreide besprekingen van buitenlandse casuïstiek – zoals bijvoorbeeld de Cyprus-problematiek – werden bewust achterwege gelaten. Vallen tevens buiten het bestek van deze thesis: (i) beleggersbescherming en (ii) zaken die *as such* onder het toepassingsgebied van het depositogarantiestelsel vallen, maar die naar mijn aanvoelen te ver verwijderd zijn van de originele insteek ervan, zoals de bescherming voor het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen.

4. In het derde en laatste hoofdstuk wordt tot slot gepeild naar de effectiviteit van het huidige stelsel. Dergelijke beoordeling dient eerst en vooral vanuit een juridisch perspectief te gebeuren. Afsluiten doe ik echter met een beoordeling vanuit een *law & economics* perspectief. Deze hulpwetenschap van het recht leerde ik tijdens mijn erasmusverblijf in Barcelona kennen en is sindsdien een van mijn nieuwe stokpaardjes. Bijgevolg mocht het hier zeker niet ontbreken.

Opmerking: wijzigingen van wetgeving werden opgenomen tot en met 11 april 2014. Eventuele wijzigingen tussen deze datum en de datum van indienen (22 april 2014) zullen besproken worden op de mondelinge verdediging.

Hoofdstuk I. De depositogarantie: een eerste kennismaking

1. Begrip en functie

1.1 Begrip

5. De depositogarantie werd in België wettelijk geregeld als gevolg van hoofdzakelijk twee Europese richtlijnen.¹ Het begrip ‘depositogarantie’ werd echter nog nooit wettelijk gedefinieerd, dit zowel niet op Europeesrechtelijk niveau als in het Belgische recht. Daarentegen zijn er wel bruikbare definities terug te vinden in de rechtsleer en daarbuiten. Volgens C. HAVERANS bijvoorbeeld vormt een depositogarantie een gewaarborgde vergoeding waarvan een depositohouder kan genieten indien de kredietinstelling aan wie hij zijn geld heeft toevertrouwd in financiële moeilijkheden komt.²

Een iets ruimere definitie, die weliswaar aansluit bij de voorgaande, kunnen we terugvinden op de website van de *International Association of Deposit Insurers* (IADI). Volgens deze organisatie is een depositogarantie een systeem dat werd aangenomen om depositohouders te beschermen tegen het verlies van hun deposito’s, wanneer een instelling die beschermd wordt door het depositogarantiestelsel niet meer kan voldoen aan haar verplichtingen ten aanzien van de depositohouders.³

Uit beide definities valt af te leiden dat drie elementen essentieel zijn. Samengevat kan gesteld worden dat een depositogarantie bestaat uit een bescherming voor de (i) *deposito’s* (ii) van

¹ Voor een historisch overzicht van wetgeving, cf. 2. Een terugblik in de tijd.

² C. HAVERANS, “Kredietinstellingen in moeilijkheden: hoe zijn de cliënten beschermd? Het nieuwe depositogarantiesysteem voor kredietinstellingen. Het voorstel voor een Europese richtlijn inzake beleggerscompensatiestelsels”, *TRV* 1995, (248) 249.

³ <http://www.iadi.org/Publications.aspx?id=53>. IADI is een internationale organisatie bestaande uit 72 depositoverzekeraars uit 70 verschillende jurisdicties. Haar doel bestaat erin om de efficiëntie van depositogarantiestelsels te verbeteren door (vrijblijvende) richtlijnen te geven en internationale samenwerking te bevorderen. Een gelijkaardige organisatie op Europees niveau is het *European Forum of Deposit Insurers* (EFDI). <http://efdi.eu/index.php?id=15>.

een *deposithouder* (iii) ingeval van insolventie in de ruime zin van een *financiële – of kredietinstelling*.

1.2 Functie

6. Elk depositogarantiestelsel – dus ook het Belgische stelsel – heeft twee doelstellingen. Een eerste doelstelling is het beschermen van deposithouders ingeval van insolventie van de financiële instelling. Ten tweede beoogt een depositogarantiestelsel bij te dragen tot stabiliteit en vertrouwen in het financiële stelsel van een staat.⁴ Op deze manier vormt de depositogarantie één van de drie pijlers die het veiligheidsnet vormen voor financiële stabiliteit. De andere twee pijlers zijn dan de zogenaamde kredietverschaffer van de laatste toevlucht of de *lender of last resort* en de prudentiële regulering samen met het prudentieel toezicht.⁵

Ook in de inleidende overwegingen van beide Europese richtlijnen⁶ vinden we sporen terug van deze twee doelstellingen. Opvallend daarbij is dat de Europese wetgever wat betreft de doelstelling van bescherming van deposithouders⁷ expliciet lijkt te kiezen voor spaarders in de zin van consumenten. In de inleidende overwegingen van Richtlijn 94/19/EG lezen we bijvoorbeeld: “*ter wille van de bescherming van de consument*”. Ook in Richtlijn 2009/14/EG wordt in de eerste inleidende overweging gesproken van particuliere spaarders.

7. Veel belangrijker is echter de tweede doelstelling, namelijk het bijdragen tot stabiliteit op de financiële markt. De volgende logica maakt duidelijk hoe een depositogarantie juist kan bijdragen.

De klassieke activiteit van een bank bestaat erin activa te financieren op lange termijn, bijvoorbeeld via leningen. Deze financiering gebeurt dan door passiva op korte termijn, zoals

⁴ T. S. HORNBAKER, “European Union’s Deposit Guarantee Directive: A Critical Analysis”, *B. C. Int’l & Comp. L. Rev.* 1997, (335) 335; J.-M. VAN COTTEM, “Le système belge de protection des dépôts et des instruments financiers”, *Bank Fin.* 1999, (146) 146.

⁵ L. JIANBO, “Introducing a Deposit Insurance System into China”, *Peking U. J. Legal Stud.* 2008, (233) 233.

⁶ Richtlijn 94/19/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 1994 inzake de depositogarantiestelsels, *Pb.L.* 31 mei 1994, nr. L 135/5. (hierna verkort Richtl. 94/19/EG); Richtlijn 2009/14/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2009 tot wijziging van Richtlijn 94/19/EG inzake de depositogarantiestelsels wat dekking en uitbetalingstermijn betreft, *Pb.L.* 13 maart 2009, nr. L 68/3. (hierna verkort Richtl. 2009/14/EG).

⁷ Opmerking: voor het verdere verloop van deze thesis worden de begrippen ‘deposithouder’ en ‘deposant’ als synoniemen beschouwd.

deposito's van klanten van de bank, die op elk moment opnieuw kunnen worden opgevraagd. Ingeval van een financiële crisis kunnen depositohouders geneigd zijn om massaal deze tegoeden terug te gaan opvragen. We spreken dan van een *bank run*. Wanneer een *bank run* zich voordoet, is het mogelijk dat de liquide middelen van de bank niet voldoende zijn om de vraag van de depositohouders op te vangen. Hierdoor riskeert men de *bank run* juist nog meer aan te wakkeren, waardoor men in een vicieuze cirkel belandt.⁸

8. Daarnaast kan het ook gebeuren dat een *bank run* zich voordoet bij een bepaalde bank, wat op zijn beurt dan aanleiding geeft tot een algemeen klimaat van wantrouwen ten aanzien van andere banken of ten aanzien van de hele financiële markt. Zo riskeert men een ontwrichting van het hele financiële stelsel.⁹ Dat dergelijk gevaar niet denkbeeldig is, hebben we tijdens de wereldwijde financiële crisis van de laatste jaren aan den lijve kunnen ondervinden.

9. Wanneer er echter een depositogarantiestelsel voorhanden is, zullen *bank runs* en de bijhorende nadelige gevolgen vaak afgeremd worden of in het beste geval niet voorkomen. Indien de spaarders immers weten dat ze in geval van nood beroep kunnen doen op een depositogarantie, zal dit bijdragen tot meer vertrouwen in de hele financiële sector. Dit creëren van een klimaat van vertrouwen zal dus steeds de eerste doelstelling zijn van elk depositogarantiestelsel. Pas indien er alsnog sprake zou zijn van insolventie van een financiële instelling, zal het nodig zijn om over te gaan tot de tweede doelstelling, namelijk het beschermen van tegoeden van depositohouders door interventies in het kader van het depositogarantiestelsel. In de EU-praktijk is deze effectieve interventie eerder uitzonderlijk.¹⁰

2. Een terugblik in de tijd

2.1 Ontstaanswijze en evolutie binnen Europa

a. Een EU-aanbeveling en de Tweede Bankenrichtlijn

⁸ P. Fischer, "Quel risque encourt-on à confier son épargne à un établissement bancaire relevant d'un autre Etat membre?", *JDE* 2013, afl. 200, (225) 226.

⁹ H. DEBREMAEKER, "De depositobescherming in deze tijden van beroering", *Bank Fin.* 2009, (129) 130.

¹⁰ H. DEBREMAEKER, "De depositobescherming in deze tijden van beroering", *Bank Fin.* 2009, (129) 130.

10. Reeds in 1972 werd de invoering van een Europees depositogarantiestelsel vernoemd in het voorontwerp van een richtlijn met betrekking tot het bankwezen. De richtlijn zelf kwam er echter niet.¹¹ Ook andere pogingen bleven eerder bescheiden en waren niet echt succesvol.¹² Een eerste meer duidelijke aanzet tot harmonisatie op Europees niveau van de diverse nationaalrechtelijke depositogarantiestelsels dook op in een EU-aanbeveling uit 1985.¹³ In deze aanbeveling werden een aantal criteria gegeven waaraan elk depositogarantiestelsel zou moeten voldoen in het geval dat een lidstaat reeds beschikte over dergelijk stelsel.¹⁴ Voorts werd aanbevolen dat lidstaten die nog geen depositogarantiestelsel hadden maar wel al een ontwerp hiertoe hadden opgesteld, eveneens rekening hielden met deze criteria.¹⁵ Ook lidstaten die nog geen ontwerp hadden, werden aanbevolen een ontwerp op te stellen dat voldeed aan de criteria uit de aanbeveling.¹⁶

11. Enige tijd nadien vaardigde de EU de zogenaamde ‘Tweede Bankenrichtlijn’ uit.¹⁷ Deze Richtlijn beoogde de totstandkoming van een interne, eengemaakte markt voor kredietinstellingen. Daarom introduceerde zij een systeem van wederzijdse erkenning van vergunningen voor dergelijke instellingen.¹⁸ Deze aanzet tot harmonisering zou later ook worden doorgetrokken naar harmonisering voor depositogarantiestelsels (*cf. infra*).

b. Richtlijn 94/19/EG

¹¹ P. CLAROTTI, “La directive relative aux systèmes de garantie des dépôts” in EUROPESE VERENIGING VOOR BANK- EN FINANCIËEL RECHT (ed.), *Mélanges Jean Pardon: Studies inzake bank- en financieel recht*, Brussel, Bruylant, 1996, (105) 112.

¹² Zo stelde de Commissie een aantal werkdocumenten op die geen succes kenden. Zie bijvoorbeeld P. CLAROTTI, “La directive relative aux systèmes de garantie des dépôts” in EUROPESE VERENIGING VOOR BANK- EN FINANCIËEL RECHT (ed.), *Mélanges Jean Pardon: Studies inzake bank- en financieel recht*, Brussel, Bruylant, 1996, (105) 112-113.

¹³ Aanbeveling 87/63/EEG van de Commissie van 22 december 1986 betreffende de invoering van depositogarantiestelsels in de Gemeenschap, *Pb.L.* 4 februari 1987, nr. L 33/16. (hierna verkort Aanbeveling 87/63/EEG).

¹⁴ Zo moet bijvoorbeeld worden voorzien in een redelijke schadeloosstelling voor de deposant, zie Aanbeveling 87/63/EEG, 1. a).

¹⁵ Aanbeveling 87/63/EEG, 2. a).

¹⁶ Aanbeveling 87/63/EEG, 3. a).

¹⁷ Tweede Richtlijn 89/646/EEG van de Raad van 15 december 1989 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen, alsmede tot wijziging van Richtlijn 77/780/EEG, *Pb.L.* 30 december 1989, nr. L 386/1.

¹⁸ C. HAVERANS, “Kredietinstellingen in moeilijkheden: hoe zijn de cliënten beschermd? Het nieuwe depositogarantiestelsel voor kredietinstellingen. Het voorstel voor een Europese richtlijn inzake beleggerscompensatiestelsels”, *TRV* 1995, (248) 252.

12. In 1994 werd besloten om de eerdere EU-aanbeveling van 1986¹⁹ om te zetten in een richtlijn.²⁰ Richtlijn 94/19/EG legt de verplichting op aan de lidstaten om te voorzien in een of meer officieel erkende depositogarantiestelsels.²¹ De Richtlijn bepaalt uitdrukkelijk wat moet worden verstaan onder een “*niet-beschikbaar deposito*”.²² Enkel indien een deposito immers niet beschikbaar is in de zin van deze Richtlijn, komt deze in aanmerking voor eventuele vergoeding door het depositogarantiestelsel.²³ Indien een kredietinstelling niet voldoet aan haar verplichtingen met betrekking tot een depositogarantiestelsel, wordt er voorzien in sancties, bijvoorbeeld in verband met de toekenning en handhaving van de vergunning van de desbetreffende kredietinstelling.²⁴

13. Belangrijk is dat Richtlijn 94/19/EG voorziet in een geharmoniseerd minimumniveau van bescherming ten belope van 20 000 euro²⁵ per deposant. ²⁶ Het was dus nog steeds mogelijk voor de lidstaten om een ruimere bescherming ten belope van een hoger bedrag in stand te houden. Aangezien een depositogarantiestelsel op die manier zou kunnen bijdragen tot concurrentievervalsing tussen de lidstaten, werd er voorzien in een *topping up*-mogelijkheid in de lidstaat van ontvangst voor bijkantoren die hun hoofdkantoor in een andere lidstaat hebben. Zij moesten dus de mogelijkheid krijgen om zich aan te sluiten bij de eventuele ruimere dekking die verleend wordt in de lidstaat van ontvangst.²⁷

14. Verder biedt de Richtlijn de mogelijkheid om bepaalde deposito's of depositanten uit te sluiten van enige bescherming.²⁸ De mogelijke uitsluitingen werden limitatief opgesomd in een bijlage van de Richtlijn.²⁹ Daarnaast mag een lidstaat haar bescherming beperken tot een

¹⁹ Aanbeveling 87/63/EEG.

²⁰ Richtl. 94/19/EG.

²¹ Art. 3, 1. Richtl. 94/19/EG.

²² Art. 1, 3. Richtl. 94/19/EG. Kort samengevat gaat het om de situaties waarin een kredietinstelling niet meer in staat is de deposito's terug te betalen of wanneer het recht van de depositanten om vorderingen in te stellen tegen de kredietinstelling geschorst werd.

²³ Zie bijvoorbeeld art. 10, 1. Richtl. 94/19/EG.

²⁴ Art. 3, 2. Richtl. 94/19/EG.

²⁵ Tot en met 31 december 1999 was er echter sprake van een overgangsregime. Tot die datum was er immers een geharmoniseerd minimumniveau ten belope van slechts 15 000 euro. Zie ook art. 7, 1. Richtl. 94/19/EG.

²⁶ Cf. de inleidende overwegingen en art. 7, 1. en 3. Richtl. 94/19/EG.

²⁷ Art. 4, 2. en 3. Richtl. 94/19/EG; C. HAVERANS, “Kredietinstellingen in moeilijkheden: hoe zijn de cliënten beschermd? Het nieuwe depositogarantiesysteem voor kredietinstellingen. Het voorstel voor een Europese richtlijn inzake beleggerscompensatiestelsels”, *TRV* 1995, (248) 253-254.

²⁸ Art. 7, 2. Richtl. 94/19/EG.

²⁹ Bijlage I Richtl. 94/19/EG.

bepaald percentage van de deposito's, daarbij moet echter minstens 90 % van het deposito gegarandeerd blijven.³⁰

15. Indien een deposant aanspraak maakt op een vergoeding, moet het depositogarantiestelsel dit binnen de drie maanden kunnen honoreren.³¹ Er is wel voorzien in een mogelijkheid tot verlengen van deze termijn.³² Tot slot worden depositogarantiestelsels in liquidatieprocedures gesubrogeerd in de rechten van de deposanten, ten belope van het bedrag dat zij zelf uitgekeerd hebben aan de deposanten.³³

16. Bij dit alles kan worden opgemerkt dat in deze richtlijn met geen woord wordt gerept over het mogelijke juridische statuut van een depositogarantiestelsel. Evenmin wordt bepaald hoe een depositogarantiestelsel dient te worden gefinancierd.

c. Richtlijn 2009/14/EG

17. Het werd al snel duidelijk dat een dergelijk geharmoniseerd minimumniveau niet ideaal was. Onder invloed van de financiële crisis en van de *bank run* op de Northern Rock Bank in het Verenigd Koninkrijk in 2007 kwam dit alles in een stroomversnelling terecht.³⁴ Op 11 maart 2009 was Richtlijn 2009/14/EG een feit.³⁵

18. De eerste belangrijke wijziging die in het oog springt, is dat de minimumdekking werd opgetrokken van 20 000 euro naar 50 000 euro.³⁶ 50 000 euro was dus het nieuwe geharmoniseerde minimumbedrag van bescherming, en dit uiterlijk vanaf 30 juni 2009.³⁷ Daarenboven kregen de lidstaten tijd tot 31 december 2010 om deze dekking nog meer op te trekken tot maximum 100 000 euro per deposant.³⁸ Het grote verschil is dat het in dit geval niet meer gaat om een minimumdekking maar om een geharmoniseerd maximumbedrag.³⁹ Vanaf 31 december 2010 bedraagt de dekking binnen de EU dus standaard 100 000 euro.

³⁰ Art. 7, 4. Richtl. 94/19/EG. Het gaat hier over de mogelijkheid tot *co-insurance*, cf. *infra*.

³¹ Art. 10, 1. Richtl. 94/19/EG.

³² Art. 10, 2. Richtl. 94/19/EG.

³³ Art. 11 Richtl. 94/19/EG.

³⁴ H. DEBREMAEKER, "De depositobescherming in deze tijden van beroering", *Bank Fin.* 2009, (129) 131-132.

³⁵ Richtl. 2009/14/EG.

³⁶ Art. 3, a) Richtl. 2009/14/EG.

³⁷ Art. 2, 1. Richtl. 2009/14/EG.

³⁸ Art. 3, a) Richtl. 2009/14/EG. Dit tenzij een verslag van de Commissie zou aantonen dat dergelijke verhoging en harmonisering niet wenselijk en financieel haalbaar zou zijn voor de lidstaten.

³⁹ C. CORNUT, "Garantie des dépôts, crise et tabous", *Euredia* 2010, afl. 2, (157) 159.

Uitgezonderd enkele mogelijkheden die werden opengelaten in de Richtlijn⁴⁰, is het niet meer mogelijk voor de lidstaten om een hogere bescherming te bieden dan het in de Richtlijn vastgelegde bedrag.⁴¹

19. Vervolgens werd ook de maximale uitbetalingstermijn van tegemoetkomingen stevig ingekort. Waar dit onder Richtlijn 94/19/EG nog drie maanden bedroeg, zal men nu binnen de twintig werkdagen een vergoeding moeten uitkeren. Ook de mogelijkheid tot verlenging van deze termijn werd ingekort tot slechts tien werkdagen.⁴² Daarbij schafte men de mogelijkheid af om de dekking te beperken tot 90 % van een deposito.⁴³ Het idee van *co-insurance* werd dus volledig verlaten.⁴⁴

20. Een derde belangrijke wijziging is dat de informatieverplichting, die rust op de kredietinstelling ten aanzien van de deposant, verder werd uitgebreid. Zo zal men de deposant ook moeten informeren wanneer een bepaald deposito *niet* beschermd wordt door het van kracht zijnde depositogarantiestelsel.⁴⁵ Opnieuw laat men de financiering van de depositogarantiestelsels over aan de keuze van de lidstaten. Tot slot werd de Commissie in de inleidende overwegingen belast met enkele onderzoeken naar maatregelen die de geharmoniseerde depositogarantieregeling in de toekomst zouden kunnen optimaliseren.⁴⁶

d. Voorstel van de Commissie tot wijziging van Richtlijn 2009/14/EG

21. In 2010 heeft de Commissie een voorstel geformuleerd tot wijziging van Richtlijn 2009/14/EG.⁴⁷ De belangrijkste krachtlijnen zijn onder meer het verdere harmoniseren, het verkorten van de uitbetalingstermijn tot zeven dagen, het stopzetten van de praktijk van het verrekenen van schulden van deposanten met hun vorderingen en het harmoniseren van de wijze van financiering van de depositogarantiestelsels.⁴⁸

⁴⁰ Zie bijvoorbeeld de achtste inleidende overweging van Richtl. 2009/14/EG.

⁴¹ H. DEBREMAEKER, “De depositobescherming in deze tijden van beroering”, *Bank Fin.* 2009, (129) 133.

⁴² Art. 1, 6., a) Richtl. 2009/14/EG.

⁴³ Art. 1, 3. c) Richtl. 2009/14/EG.

⁴⁴ H. DEBREMAEKER, “De depositobescherming in deze tijden van beroering”, *Bank Fin.* 2009, (129) 134.

⁴⁵ Art. 1, 5. Richtl. 2009/14/EG.

⁴⁶ Zie bijvoorbeeld de vijfde, de zevende en de tiende inleidende overweging van Richtl. 2009/14/EG.

⁴⁷ Voorstel van de Commissie van 12 juli 2010 voor Richtlijn .../.../EU van het Europees Parlement en de Raad inzake de depositogarantiestelsels, COM(2010)368def. (hierna verkort Voorstel Commissie).

⁴⁸ Zie bijvoorbeeld de Toelichting bij Voorstel Commissie.

22. Tot op heden is dit voorstel nog niet omgezet in een nieuwe richtlijn. De prioriteit in de Europese regelgeving werd immers verschoven naar andere domeinen gerelateerd met de financiële stabiliteit. Te denken valt dan aan maatregelen op het vlak van crisisbeheer die het herstel of de afwikkeling van banken in moeilijkheden tot doel hebben en aan voorstellen die moeten leiden naar een Europese bankenunie.⁴⁹ Een verdere evolutie van het depositogarantiestelsel op Europeesrechtelijk niveau laat voorlopig dus nog op zich wachten.

2.2 Ontstaanswijze en evolutie in België

23. De regelgeving over het Belgische depositogarantiestelsel is omvangrijk en kende diverse wijzigingen, zowel door wetten als door koninklijke besluiten. Binnen het bestek van deze thesis is het dan ook niet de bedoeling om een exhaustief en gedetailleerd overzicht te bieden van alle bestaande wetgeving uit heden en verleden. Wat volgt zijn de krachtlijnen van de evolutie ter zake en omvat de voor dit werkstuk belangrijkste regelgeving.

a. Het Belgische depositogarantiestelsel vóór de Europese richtlijnen

24. Het is belangrijk om te vermelden dat België reeds vóór de inwerkingtreding van Richtlijn 94/19/EG een depositogarantiesysteem kende. De situatie was toen echter complex. Private banken en spaarkassen kenden een andere bescherming dan de openbare kredietinstellingen. Voor de eerste categorie speelde vooral het Herdisconterings- en Waarborginstituut (HWI) een cruciale rol. De tweede categorie kon dan weer beroep doen op staatswaarborgen.⁵⁰

b. België na Richtlijn 94/19/EG: de Wetten van 23 december 1994 en 17 december 1998

25. **De Wet van 23 december 1994** – België heeft zeer attent gereageerd op de eerste Europese richtlijn inzake depositogarantiestelsels.⁵¹ De Wet van 23 december 1994 zorgde

⁴⁹ Beschermingsfonds voor deposito's en financiële instrumenten, Jaarverslag 2012, http://www.beschermingsfonds.be/nl/pub_activite.html. Eveneens: cf. *infra*.

⁵⁰ Voor een uitgebreide uiteenzetting, zie bijvoorbeeld: C. HAVERANS, "Kredietinstellingen in moeilijkheden: hoe zijn de cliënten beschermd? Het nieuwe depositogarantiesysteem voor kredietinstellingen. Het voorstel voor een Europese richtlijn inzake beleggerscompensatiestelsels", *TRV* 1995, (248) 249-252.

⁵¹ Richtl. 94/19/EG.

voor een eerste belangrijke wijziging aan het voordien bestaande stelsel.⁵² Vooral artikel 4 was van belang, en zou een aantal bepalingen toevoegen aan de Bankenwet.⁵³ Artikel 4 verleende onder meer de bevoegdheid aan het HWI om een depositogarantiestelsel op te richten en te beheren. In dezelfde bepaling legde men het minimaal gewaarborgde bedrag op 15 000, respectievelijk 20 000 euro. Ook koos men ervoor om de termijn van drie maanden waarbinnen volgens Richtlijn 94/19/EG tegemoetkoming moest worden verleend, over te nemen. Verder werd aan de Commissie voor het Bank- en Financiewezen (CBFA, de huidige FSMA) de bevoegdheid toegekend om te oordelen over de insolventie van een kredietinstelling. Ook een regeling voor de bijkantoren ontbrak niet.

26. Vervolgens maakte het HWI gebruik van de toegewezen bevoegdheid door in een Protocol een depositogarantiestelsel te gaan uitwerken.⁵⁴ Hierin legde men een aantal belangrijke principes vast. Zo werd de deelname van kredietinstellingen aan het depositogarantiestelsel verplicht.⁵⁵ Ook creëerde men nu – in tegenstelling tot voordien – een eenheidsstelsel voor alle kredietinstellingen.⁵⁶ Verder nam men alle uitsluitingen over zoals die waren voorgesteld in artikel 7.2 en Bijlage I van Richtlijn 94/19/EG.⁵⁷ Daarnaast richtte het HWI ter financiering van het depositogarantiestelsel een Interventiefonds op waaraan de kredietinstellingen dan bijdragen moesten betalen.⁵⁸

27. In de doctrine besluit men uit het voorgaande dat het Belgische depositogarantiestelsel in 1995 volledig in overeenstemming was met Richtlijn 94/19/EG. Daarentegen is het grotendeels slechts een verderzetting van het systeem dat voordien bestond. Tot slot valt op te

⁵² Wet 23 december 1994 inzake depositobeschermingsregelingen voor de kredietinstellingen, *BS* 13 februari 1995, 645, *erratum BS* 24 februari 1995.

⁵³ Wet 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, *BS* 19 april 1993, 8650, *erratum BS* 2 juni 1993, *erratum BS* 4 juni 1993. (hierna verkort Bankenwet). Merk op dat sindsdien de artikelen 110 tot en met 110*sexies* van deze Bankenwet de wettelijke grondslag vormden van het Belgische depositogarantiestelsel. Onder gewijzigde vorm zijn dezelfde artikelen ook vandaag nog de wettelijke grondslag bij uitstek.

⁵⁴ Protocol van het HWI van 4 januari 1995 over de depositobeschermingsregeling voor kredietinstellingen. Ondertekening door het HWI en de aangesloten kredietinstellingen op 4 januari 1995, inwerkingtreding op 1 januari 1995. (hierna verkort Protocol 1995)

⁵⁵ Zie bijvoorbeeld art. 2 Protocol 1995.

⁵⁶ A. BRUYNEEL en A. MILLER, “Belgium implements deposit-guarantee scheme”, *Int'l Fin. L. Rev.* 1995, (18) 19.

⁵⁷ Art. 5 Protocol 1995.

⁵⁸ Art. 23 Protocol 1995.

merken dat het HWI nog steeds bevoegd is tot het nemen van preventieve maatregelen om een kredietinstelling te helpen wanneer deze met liquiditeitsproblemen kampt.⁵⁹

28. **De Wet van 17 december 1998** – Een volgende belangrijke stap in de evolutie werd genomen in 1998 door de oprichting bij wet van het zogenaamde ‘Beschermingsfonds voor deposito’s en financiële instrumenten’ (hierna: Beschermingsfonds).⁶⁰ De Belgische wetgever koos op deze manier voor de oprichting van een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid.⁶¹ Het resultaat was een eenmaking van het depositogarantiestelsel – zoals voorheen beheerd door het HWI – met de beleggersbeschermingsregeling bij het Interventiefonds van de beursvennootschappen.⁶²

29. De bevoegdheid tot het instellen of beheren van een depositogarantiestelsel in de zin van de artikelen 110 en volgende van de Bankenwet kwam sindsdien toe aan het Beschermingsfonds.⁶³ Het HWI verloor bijgevolg zijn bevoegdheid over het depositogarantiestelsel.⁶⁴ Het werd dan ook bij wet afgeschaft en de andere bevoegdheden van het HWI dan die inzake de depositogaranties werden overgedragen aan de Nationale Bank van België (NBB).⁶⁵

c. Het KB van 14 november 2008

30. In het kader van een speciale bevoegdheid als gevolg van de financiële crisis⁶⁶ zag het KB van 14 november 2008 het licht.⁶⁷ Het KB werd later bekrachtigd door artikel 199 van de

⁵⁹ A. BRUYNEEL en A. MILLER, “Belgium implements deposit-guarantee scheme”, *Int’l Fin. L. Rev.* 1995, (18) 20.

⁶⁰ Wet 17 december 1998 tot oprichting van een beschermingsfonds voor deposito’s en financiële instrumenten en tot reorganisatie van de beschermingsregelingen voor deposito’s en financiële instrumenten, *BS* 31 december 1998 (ed. 2). (hierna verkort Wet 17 december 1998).

⁶¹ Art. 110, 2^e lid Bankenwet liet de keuze tussen een publiekrechtelijke of een privaatrechtelijke instantie.

⁶² S. PAUWELS, “Art. 110-110^{sexies} van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen” in H. SWENNEN, E. WYMEERSCH en J. TYTECA (eds.), *Financieel recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2010, afl. 32, (14) 17.

⁶³ Art. 3 Wet 17 december 1998.

⁶⁴ Zie bijvoorbeeld art. 20 en art. 32 Wet 17 december 1998.

⁶⁵ Artt. 30-31 Wet 17 december 1998.

⁶⁶ Art. 2 Wet 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, *BS* 17 oktober 2008; K.-J. VANDORMAEL en A. VAN IMPE, “De Arco-waarborg. Over het Arco-arrest, overheidswaarborgen en het depositogarantiesysteem”, *TRV* 2013, afl. 4, (287) 289.

⁶⁷ KB 14 november 2008 tot uitvoering van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, voor wat betreft de bescherming van de deposito’s,

Programmawet van 22 december 2008.⁶⁸ In dit KB werden twee belangrijke wijzigingen doorgevoerd, namelijk het optrekken van het beschermde bedrag aan deposito's en het oprichten van het 'Bijzonder Beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen' (hierna: Bijzonder Beschermingsfonds).⁶⁹

31. Ten eerste werd de dekking geboden door het Beschermingsfonds opgetrokken van 20 000 euro naar 50 000 euro.⁷⁰ Tevens richtte men het Bijzonder Beschermingsfonds op, waaraan de kredietinstellingen die onder de dekking van het Beschermingsfonds vallen, verplicht moeten deelnemen.⁷¹ Via dit Bijzonder Beschermingsfonds kunnen deposanten dan genieten van een bescherming tot wel 100 000 euro. Ten belope van 50 000 euro kan het Beschermingsfonds immers worden aangesproken en vervolgens komt het Bijzonder Beschermingsfonds tussen voor een tweede schijf van opnieuw 50 000 euro.⁷² Merk op dat België op deze manier net zoals Nederland de nieuwe Richtlijn 2009/14/EG, waarin het beschermingsniveau inderdaad op 100 000 euro werd gelegd, niet heeft afgewacht maar reeds anticipatief zijn bescherming heeft verhoogd.⁷³

32. Te vermelden valt ook dat het Bijzonder Beschermingsfonds voorziet in een bescherming voor houders van een tak 21-levensverzekering. Deze bescherming is gelijkaardig aan die van de deposito's en bedraagt ook 100 000 euro, die in dit geval uitsluitend door het Bijzonder Beschermingsfonds wordt uitgekeerd. Men meende immers dat dergelijke verzekeringsproducten eenzelfde doelpubliek van spaarders aantrekken als de klassieke spaarproducten die onder de depositogarantie vallen. In dit geval echter is de bescherming facultatief en hebben de verzekeringsondernemingen enkel de mogelijkheid – en dus niet te verplichting – om toe te treden tot het Bijzonder Beschermingsfonds.⁷⁴

d. Het KB van 16 maart 2009

de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, en tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, *BS* 17 november 2008 (ed. 2). (hierna verkort KB 14 november 2008).

⁶⁸ Wet 22 december 2008 houdende diverse bepalingen, *BS* 29 december 2008 (ed. 4).

⁶⁹ T. MANIQUET, "Protection des dépôts et des assurances sur la vie", *Bank Fin.R.* 2009, afl. 1, (45) 46.

⁷⁰ Art. 1 KB 14 november 2008.

⁷¹ Artt. 3 en 4, § 1, 1° KB 14 november 2008.

⁷² Art. 6 KB 14 november 2008.

⁷³ H. DEBEMAERKER, "De depositobescherming in deze tijden van beroering", *Bank Fin.* 2009, (129) 132.

⁷⁴ *Cf.* de zesde, zevende, achtste, negende en tiende alinea van het 'Verslag aan de Koning' dat deel uitmaakt van KB 14 november 2008. Later zal de toenmalige nog facultatieve bescherming eveneens verplicht worden.

33. De concrete organisatie en de werking van het Bijzonder Beschermingsfonds wordt geregeld in een KB van 16 maart 2009.⁷⁵ Zo komt het Bijzonder Beschermingsfonds tussen bij faillissement of wanneer de autoriteit belast met het prudentiële toezicht oordeelt dat een instelling niet meer in staat is aan haar betalingsverplichtingen te voldoen.⁷⁶ Ook vinden we opnieuw richtlijnconforme uitsluitingen terug.⁷⁷ Daarnaast beschrijft men uitvoerig hoe men het bedrag van de schuldvorderingen die in aanmerking komen voor een terugbetaling moet gaan berekenen.⁷⁸ Alsook nam men bepalingen aan over hoe de tegemoetkomingen door het Bijzonder Beschermingsfonds worden gefinancierd.⁷⁹ Het KB werd later gewijzigd door een KB van 1 juni 2011.⁸⁰ De volledige regelgeving zal echter verder worden uiteengezet onder Hoofdstuk II van deze thesis.

e. De Programmawet van 23 december 2009 – De Wet van 28 december 2011

34. De artikelen 164 en volgende van de Programmawet van 23 december 2009 brachten enkele wijzigingen aan, onder meer aan de bepalingen over de depositogarantie in de Bankwet en aan het KB van 14 november 2008.⁸¹ De wijzigingen gingen onder andere over de tegemoetkomingen, de verhoging van de door kredietinstellingen te betalen bijdragen en de deelname van levensverzekeringsondernemingen aan het Bijzonder Beschermingsfonds.⁸²

35. De belangrijkste wijziging was dat besloten werd alleen het Bijzonder Beschermingsfonds in te laten staan voor de depositogarantie. Het oudere Beschermingsfonds werd dus buitenspel gezet, voortaan waren enkel bijdragen aan het Bijzonder

⁷⁵ KB 16 maart 2009 betreffende de bescherming van deposito's en levensverzekeringen door het Bijzonder Beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen, *BS* 25 maart 2009. (hierna verkort KB 16 maart 2009).

⁷⁶ Art. 5 KB 16 maart 2009.

⁷⁷ Art. 10 KB 16 maart 2009.

⁷⁸ Art. 11 KB 16 maart 2009.

⁷⁹ Artt. 24 en volgende KB 16 maart 2009.

⁸⁰ KB 1 juni 2011 tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 maart 2009 betreffende de bescherming van deposito's en levensverzekeringen door het Bijzonder Beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen, *BS* 17 juni 2011.

⁸¹ Programmawet 23 december 2009, *BS* 30 december 2009.

⁸² R. FELTKAMP, "Programmawet van 23 december 2009 (*BS* 30 december 2009) Depositobescherming – Financiële instellingen en tussenpersonen", *TBH* 2010, afl. 3, (279) 279.

Beschermingsfonds⁸³ verschuldigd. De reserve waarover dit fonds beschikte, zou wel nog worden gebruikt in het kader van depositobescherming totdat deze uitgeput zou zijn.⁸⁴

36. Wat betreft de wijzigingen aan de te betalen bijdragen aan het Bijzonder Beschermingsfonds werd de wetgever teruggefloten door het Grondwettelijk Hof.⁸⁵ Artikel 169, 1° van de Programmawet werd daarbij vernietigd.⁸⁶ Om hieraan te verhelpen kwam er de Wet van 28 december 2011.⁸⁷ Met deze wet introduceerde de wetgever een aantal risicogerelateerde elementen in de bijdrageberekening. Deze werden verder uitgewerkt in een KB van 22 april 2012.⁸⁸ Ook voerde men een bijdrage in ter bevordering van de financiële stabiliteit die door de kredietinstellingen moet worden gestort aan een ‘Resolutiefonds’.⁸⁹

f. Omzetting van Richtlijn 2009/14/EG – de Programmawet van 29 december 2010

37. Zoals hierboven vermeld, voldeed België reeds anticipatief aan het geharmoniseerde maximumniveau van dekking zoals bepaald in Richtlijn 2009/14/EG.⁹⁰ De richtlijn voerde echter ook nog enkele andere wijzigingen door. Zij werden in het Belgische recht omgezet door Hoofdstuk 7 van de Programmawet van 29 december 2010.⁹¹ Hoofdstuk 7 wijzigde enkele bepalingen uit de Bankenwet, de Wet van 17 december 1998 en het KB van 14 november 2008. Zo verkortte men bijvoorbeeld de termijn waarbinnen tegemoetkoming door

⁸³ Merk op: wanneer er vanaf hier gesproken wordt over ‘het Fonds’, wordt hiermee uitsluitend het Bijzonder Beschermingsfonds bedoeld. Wanneer er verwezen wordt naar ‘de fondsen’, worden zowel het Bijzonder Beschermingsfonds als het Beschermingsfonds bedoeld, zonder relevant onderscheid.

⁸⁴ Art. 110bis, § 2 Bankenwet en art. 6, § 1, eerste en derde lid KB 14 november 2008.

⁸⁵ GwH 23 juni 2011, nr. 115/2011, *Arr. GwH* 2011, afl. 3, 1991 en *FJF* 2012, afl. 1, 4.

⁸⁶ Opnieuw zal een meer *in extenso* bespreking deel uitmaken van Hoofdstuk II van deze thesis.

⁸⁷ Wet 28 december 2011 tot invoering van een bijdrage voor de financiële stabiliteit en tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 november 2008 tot uitvoering van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, voor wat betreft de bescherming van de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, en tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, *BS* 30 december 2011.

⁸⁸ KB 22 april 2012 tot uitvoering van artikel 8, § 1, eerste lid, 1°bis, van het koninklijk besluit van 14 november 2008 tot uitvoering van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, voor wat betreft de bescherming van de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, en tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, *BS* 7 mei 2012.

⁸⁹ F. TRIMPENEERS, “Kredietinstellingen. Invoering van een bijdrage voor de financiële stabiliteit via een op te richten Resolutiefonds en wijzigingen van de bijdrageberekening voor de depositobeschermingsregeling”, *Bank Fin.R.* 2012, afl. 2, (137) 138-139.

⁹⁰ *Cf. supra.*

⁹¹ Wet 29 december 2010 houdende diverse bepalingen (I), *BS* 31 december 2010. (hierna verkort Programmawet 29 december 2010).

het depositogarantiestelsel moest worden verleend naar twintig werkdagen.⁹² Ook de informatieverplichting die rust op de diverse actoren werd richtlijnconform gewijzigd.⁹³

g. Anno 2014 – op naar een nieuwe Bankenwet

38. Er staat het Belgische depositogarantiestelsel duidelijk nog boeiende ontwikkelingen te wachten. Op 3 april 2014 heeft de Kamer het wetsontwerp tot invoering van een nieuwe Bankenwet goedgekeurd.⁹⁴ Bijgevolg zal de positie van deposanten bij faillissement van hun kredietinstelling danig worden versterkt. Ze blijven immers beschikken over de depositogarantie ten belope van 100 000 euro.⁹⁵ Daarnaast verkrijgen ze een algemeen voorrecht op de roerende goederen van de kredietinstelling, ten belope van de gewaarborgde 100 000 euro maar ook voor het deel dat deze waarborg eventueel overstijgt.⁹⁶ Het enige verschil tussen beide voorrechten zit hem in de rang. Het voorrecht *tot* 100 000 euro staat immers in gelijke rang met het voorrecht van de fondsen zelf, namelijk net na de voorrechten in artikel 19, 4° *nonies* van de Hypotheekwet.⁹⁷ Het voorrecht *boven* 100 000 euro op zijn beurt staat daarentegen in rang net *na* dit eerste voorrecht tot 100 000 euro en dat van de fondsen.⁹⁸ Vanuit een logisch oogpunt lijkt het volstrekt verantwoord om een hogere rang toe te kennen aan vorderingen die onder de depositogarantie vallen dan aan vorderingen die niet beschermd worden.

39. Daarnaast zal de nieuwe Bankenwet een aantal maatregelen introduceren die ertoe zouden moeten leiden dat de kans op deficiëntie van financiële instellingen grondig verkleint (*cf. infra*). Het is nu wachten op de inwerkingtreding van deze veelbelovende nieuwe wetgeving.

⁹² Zie bijvoorbeeld art. 57 Programmawet 29 december 2010.

⁹³ Zie bijvoorbeeld art. 60 Programmawet 29 december 2010. Merk op dat daarnaast de informatieverplichting van de kredietinstellingen *ten aanzien van de deposanten* bij KB werd geregeld. De bespreking hiervan zal deel uitmaken van Hoofdstuk II. Zie bijvoorbeeld: KB 29 augustus 2009 tot wijziging van het koninklijk besluit van 25 mei 1999 betreffende de informatieverstreking aan deposanten en beleggers, *BS* 11 september 2009.

⁹⁴ Wetsontwerp op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53K3406006. (hierna verkort Wetsontwerp Bankenwet); *De Tijd*, 3 april 2014, http://www.tijd.be/nieuws/ondernemingen_financien/Kamer_keurt_bankenwet_goed.9486174-3095.art.

⁹⁵ Art. 382 Wetsontwerp Bankenwet.

⁹⁶ Art. 389 Wetsontwerp Bankenwet.

⁹⁷ Art. 389, § 1 Wetsontwerp Bankenwet.

⁹⁸ Art. 389, § 2 Wetsontwerp Bankenwet.

Hoofdstuk II. De depositogarantie naar Belgisch recht

40. **Algemene opmerking/Tegemoetkomingsreglement** – Het is in het kader van Hoofdstuk II noodzakelijk om melding te maken van het nog niet eerder vernoemde Tegemoetkomingsreglement. Dit is een eenzijdige wilsverklaring van het Beschermingsfonds en werd in de vorm van een Mededeling gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.⁹⁹ In de tekst worden op een bevattelijke manier de toepassingsvoorwaarden omschreven voor bescherming van deposito's bij kredietinstellingen en beleggingsondernemingen. De relevante bepalingen uit onder meer de Bankenwet en de KB's van 14 november 2008 en 16 maart 2009 werden zo in één tekst samengebracht. Voor alle duidelijkheid zal ik dus indien mogelijk ook verwijzen naar de toepasselijke bepaling uit het Tegemoetkomingsreglement.

1. Voorwaarden voor dekking

1.1 De financiële instelling neemt deel aan de depositobeschermingsregeling

41. Je komt als depositohouder slechts in aanmerking voor een tegemoetkoming indien de financiële instelling waar je je deposito hebt geplaatst onder de beschermingsregeling valt. Het basisprincipe is dat elke kredietinstelling naar Belgisch recht onder de depositobescherming valt.¹⁰⁰ Een dergelijke kredietinstelling is immers verplicht deel te nemen aan het depositogarantiestelsel door zich aan te sluiten bij de fondsen.¹⁰¹ Hetzelfde geldt voor elke verzekeringsonderneming die erkend is als verzekeraar van tak 21-levensverzekeringen met gewaarborgd rendement. Deze moet echter enkel aansluiten bij het Bijzonder Beschermingsfonds.¹⁰²

42. Wanneer het gaat om bijkantoren in België van een in een andere staat gevestigd hoofdkantoor, moet er een onderscheid gemaakt worden tussen twee situaties. Een bijkantoor van een kredietinstelling die ressorteert onder het recht van een andere lidstaat van de

⁹⁹ S. PAUWELS, "Art. 110-110sexies van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen" in H. SWENNEN, E. WYMEERSCH en J. TYTECA (eds.), *Financieel recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2010, afl. 32, (14) 16. Een geactualiseerde versie is tevens te vinden op de website van het Beschermingsfonds, http://www.beschermingsfonds.be/nl/mod_reglement.html.

¹⁰⁰ Art. 4, § 1, 1° KB 14 november 2008; Art. 2, 1° KB 16 maart 2009; art. 6.a. Tegemoetkomingsreglement.

¹⁰¹ Art. 110, 1° lid Bankenwet.

¹⁰² Art. 4, § 2 KB 14 november 2008; art. 2, 5° KB 16 maart 2009.

Europese Economische Ruimte, is niet verplicht om deel te nemen aan het Belgische depositogarantiestelsel. Het depositogarantiestelsel van de andere lidstaat zal dan van toepassing zijn.¹⁰³

In dat geval is er wel een *topping-up* mogelijkheid voor het bijkantoor om die bescherming aan te vullen met de Belgische depositogarantie indien deze een bredere waarborg zou bieden.¹⁰⁴ Aangezien er sinds Richtlijn 2009/14/EG een geharmoniseerd maximumbedrag van bescherming is, heeft de *topping-up* mogelijkheid veel aan belang ingeboet. Zij zal enkel nog interessant zijn wanneer de ene lidstaat bijvoorbeeld een zekere categorie van depositanten wél heeft uitgesloten van bescherming, waar de andere lidstaat dit niet heeft gedaan.¹⁰⁵

43. De situatie is anders voor een bijkantoor van een hoofdkantoor dat gesitueerd is in een staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte. In dat geval zal er een verplichting zijn om deel te nemen aan het Belgische depositogarantiestelsel indien er in die staat geen depositobescherming is die minstens evenwaardig is aan de Belgische bescherming.¹⁰⁶

1.2 Het gaat om een beschermd tegoed

44. Er zijn verschillende soorten tegoeden, geplaatst bij een kredietinstelling, die in aanmerking komen voor bescherming. Het gaat meer bepaald om deposito's van fondsen, kasbons, obligaties of andere bancaire schuldvorderingsbewijzen. Voor elke categorie is daarbij vereist dat zij zijn uitgedrukt in euro of in de munt van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte.¹⁰⁷

45. Er is een gelijkstelling met deposito's voor het saldo van elektronische eenheden die op vooraf betaalde en door een kredietuitstelling uitgegeven kaarten zijn geladen¹⁰⁸ Te denken valt daar aan de 'protonkaart'.

¹⁰³ Art. 110, 3^e lid Bankenwet.

¹⁰⁴ Art. 110ter, § 1 Bankenwet; art. 54 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁰⁵ S. PAUWELS, "Art. 110-110sexies van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen" in H. SWENNEN, E. WYMEERSCH en J. TYTECA (eds.), *Financieel recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2010, afl. 32, (14) 41.

¹⁰⁶ Art. 110, 3^e lid Bankenwet; art. 58 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁰⁷ Art. 110bis, § 2, 1^e lid Bankenwet; art. 5, 1° KB 14 november 2008; art. 6, 1° en 3° KB 16 maart 2009; art. 9, a) en c) Tegemoetkomingsreglement.

¹⁰⁸ Art. 6, 1° KB 16 maart 2009; art. 9, a) Tegemoetkomingsreglement.

46. Wanneer het gaat om kasbons, obligaties of andere schuldvorderingsbewijzen, worden er bijkomende voorwaarden gesteld om recht te geven op depositobescherming. Ze moeten namelijk op naam zijn gesteld, gedematerialiseerd zijn of in open bewaargeving worden gehouden. Indien dit minder dan één maand voor het falen van de kredietinstelling gebeurde, zal de houder daarbij moeten aantonen dat hij te goeder trouw heeft gehandeld.¹⁰⁹

47. Daarnaast is er ook één situatie waarin deposito's van fondsen uitgedrukt in de munt van een staat die geen deel uitmaakt van de Europese Economische Ruimte, toch in aanmerking komen voor bescherming. Het moet dan gaan om deposito's bestemd voor de verwerving van financiële instrumenten of voor terugbetalingen. In dit geval worden bijzondere bewijsvereisten gesteld.¹¹⁰

48. In alle andere gevallen komen tegoeden uitgedrukt in de munt van een vreemde staat niet in aanmerking voor depositobescherming. In een zaak omtrent Amerikaanse dollars heeft het toenmalige Arbitragehof geoordeeld dat dit geen schending is van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel. Volgens het Hof is de verschillende behandeling gerechtvaardigd aangezien de depositogarantie hoofdzakelijk de bescherming van de kleine spaarder beoogt, die wordt verondersteld geen speculatieve doeleinden te hebben. Zulke kleine spaarder beschikt volgens het Hof doorgaans niet over deposito's in een vreemde munt. Daarenboven kan de depositogarantie niet alle deposito's voor terugbetaling in aanmerking laten komen, aangezien dit afbreuk zou doen aan de financiële levensvatbaarheid van de bescherming.¹¹¹

49. Ook levensverzekeringscontracten met gewaarborgd rendement, die onderworpen zijn aan Belgisch recht en behoren tot de 'tak 21 verzekeringen', vallen tot slot onder de depositobescherming, enkele uitzonderingen¹¹² buiten beschouwing gelaten. De beschermde tegoeden omvatten hier de met de taksen verminderde afkoopwaarden, zoals berekend op de dag voorafgaand aan de dag waarop de deficiëntie werd vastgesteld.¹¹³

¹⁰⁹ Art. 11, 3° KB 16 maart 2009; art. 23 Tegemoetkomingsreglement.

¹¹⁰ Art. 6, 2° KB 16 maart 2009; art. 9, b) Tegemoetkomingsreglement.

¹¹¹ Arbitragehof 20 september 2001, nr. 110/2001, *Bank Fin.R.* 2001, 249, noot M. TISON en *RW* 2002-03, afl. 6, 213. De visie van het Arbitragehof werd positief onthaald in de rechtsleer, zie bijvoorbeeld: M. TISON, "Depositobescherming en het gelijkheidsbeginsel" (noot onder Arbitragehof 20 september 2001), *Bank Fin.R.* 2001, (252) 254-255.

¹¹² Art. 5, 3° KB 14 november 2008; <http://www.bijzonderbeschermingsfonds.be/nl/Protection.htm>.

¹¹³ Art. 6, § 2 KB 14 november 2008; art. 9 KB 16 maart 2009.

50. Het KB van 16 maart 2009 voorziet daarnaast in een aantal algemene uitzonderingen. Zo vallen tegoeden die voortkomen uit transacties waarvoor een strafrechtelijke veroordeling werd uitgesproken wegens het witwassen van geld niet onder de bescherming.¹¹⁴ Genieten eveneens geen bescherming: (i) bepaalde vormen van achtergestelde leningen; (ii) de verplichtingen die voortvloeien uit het onderschrijven van handelspapier zoals eigen accepten en promessen en (iii) tegoeden die deel uitmaken van het eigen vermogen van kredietinstellingen.¹¹⁵

1.3 De financiële instelling is ‘deficiënt’

51. Het depositogarantiestelsel zal tussenkomen bij deficiëntie van de kredietinstelling of levensverzekeringsonderneming. Er is sprake van dergelijke deficiëntie in twee gevallen. Ten eerste zal dit het geval zijn wanneer de instelling of onderneming failliet werd verklaard.¹¹⁶ Vroeger werd hier de situatie van gerechtelijk akkoord aan toegevoegd, maar sinds de invoering van de Wet Continuïteit Ondernemingen – waar de gerechtelijke reorganisatie in de plaats werd gesteld van het gerechtelijk akkoord – geldt er daar een uitsluiting voor onder meer kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen.¹¹⁷

52. Ten tweede is er ook deficiëntie wanneer de autoriteit belast met het prudentiële toezicht vaststelt dat de instelling of onderneming, gezien haar financiële positie, de terugbetaling van een opeisbaar goed heeft moeten weigeren en niet meer in staat is om dergelijke tegoeden onmiddellijk of binnen afzienbare termijn terug te betalen.¹¹⁸ Bij kredietinstellingen moet deze vaststelling door de bevoegde autoriteit gebeuren uiterlijk vijf werkdagen nadat voor het eerst is vastgesteld dat de instelling nagelaten heeft een verschuldigd en betaalbaar deposito terug te betalen. De bevoegde autoriteit voor kredietinstellingen of verzekeringsondernemingen is de Nationale Bank van België.¹¹⁹

¹¹⁴ Art. 10, 6° KB 16 maart 2009; art. 36, 6° Tegemoetkomingsreglement.

¹¹⁵ Art. 10, 5°, 7° en 8° KB 16 maart 2009; art. 36, 5°, 7° en 8° Tegemoetkomingsreglement.

¹¹⁶ Art. 5, 1° KB 16 maart 2009; art. 8 Tegemoetkomingsreglement.

¹¹⁷ Art. 4, 2° lid WCO.

¹¹⁸ Art. 5, 2° KB 16 maart 2009; art. 8 Tegemoetkomingsreglement.

¹¹⁹ Art. 110bis, § 1, 2° lid Bankenwet; art. 1, 5° en art. 2, 1° en 5° Tegemoetkomingsreglement.

1.4 De houder van het tegoed komt in aanmerking voor bescherming.

53. De depositogarantie heeft een zeer ruim personeel toepassingsgebied. Iedere natuurlijke persoon, vereniging, VZW of kleine en middelgrote onderneming die houder is van één of meer rekeningen met gelden, komt in aanmerking voor bescherming. Ook minderjarigen kunnen van de bescherming genieten. De waarborg wordt verleend ongeacht de nationaliteit of de woonplaats van de begunstigde.¹²⁰

54. Er is echter voorzien in een aantal richtlijnconforme uitsluitingen. Er is geen aanspraak op depositobescherming voor onder andere: de aangesloten financiële instellingen zelf, grote ondernemingen, overheidsinstellingen en personen of ondernemingen die een belang hebben in de financiële instelling of er te sterk mee verbonden zijn.¹²¹ Daarnaast voegt het KB nog één uitsluiting toe waarmee het verder gaat dan de uitsluitingen voorzien in Richtlijn 94/19/EG. Er wordt namelijk evenzeer geen tegemoetkoming verleend aan personen die valse verklaringen zouden hebben afgelegd of fraude zouden hebben gepleegd.¹²²

1.5 Het bijzondere geval van beurs- en beleggingsondernemingen

55. Tot hiertoe werden als financiële instellingen in het kader van de depositogarantie slechts kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen vernoemd. Onder bepaalde omstandigheden echter kunnen ook tegoeden bij beursvennootschappen en andere beleggingsondernemingen aanleiding geven tot depositobescherming. Bij beursvennootschappen is dit het geval wanneer de tegoeden van cliënten voortvloeien uit deposito's die bestemd zijn voor de verwerving van financiële instrumenten of voor terugbetalingen.¹²³

56. Voor andere beleggingsondernemingen geldt in principe een verbod om gelddeposito's te ontvangen.¹²⁴ Toch kunnen ook daar tegoeden van cliënten bestemd voor de verwerving van financiële instrumenten of voor terugbetalingen nog in aanmerking komen

¹²⁰ http://www.beschermingsfonds.be/nl/mod_systeme.html#associations.

¹²¹ Art. 10, 1° tot en met 4° KB 16 maart 2009; art. 36, 1° tot en met 4° Tegemoetkomingsreglement.

¹²² Art. 21 KB 16 maart 2009; art. 43 Tegemoetkomingsreglement.

¹²³ Art. 7 KB 16 maart 2009; art. 11 Tegemoetkomingsreglement.

¹²⁴ S. PAUWELS, "Art. 110-110sexies van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen" in H. SWENNEN, E. WYMEERSCH en J. TYTECA (eds.), *Financieel recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2010, afl. 32, (14) 31.

voor bescherming. Dit is het geval indien de cliënt aantoont dat hij te goeder trouw handelde en geen weet had van het verbod voor die vennootschappen om deposito's van cliënten in ontvangst te nemen, te houden of te bewaren.¹²⁵

57. Verder is deze vorm van depositogarantie onderworpen aan gelijkaardige of dezelfde regels als die van de depositogarantie voor kredietinstellingen. Een verschil nochtans is dat het prudentieel toezicht op de andere beleggingsondernemingen toekomt aan de FSMA in plaats van aan de NBB.¹²⁶

2. Omvang van tegemoetkoming

2.1 Het basisprincipe

58. Zoals reeds gezegd, komt het Belgische depositogarantiestelsel tegemoet ten belope van maximum 100 000 euro.¹²⁷ Voor de berekening van het totaal aan schuldvorderingen die in aanmerking komen voor depositobescherming, moet men hoofdzakelijk kijken naar artikel 11 van het KB van 6 maart 2009. Daaruit volgt ten eerste dat het bedrag wordt berekend per cliënt en per financiële instelling. Daarnaast worden de schuldvorderingen opgeteld per categorie.¹²⁸ In het kader van de depositogarantie zijn dan twee categorieën van belang, namelijk de deposito's en de levensverzekeringscontracten.

Een klein voorbeeld:

Spaarder A bezit volgende tegoeden bij Bank X:

- <i>Bankrekening</i>	<i>5000 euro</i>
- <i>Spaarrekening</i>	<i>20 000 euro</i>
- <i>Kasbons en termijnrekeningen</i>	<i>100 000 euro</i>
⇒ <i>Totaal</i>	<i>125 000 euro</i>

Alle hierboven genoemde bedragen vallen onder de categorie 'deposito's' dus moeten zij allen opgeteld worden. Ten belope van 100 000 euro zal spaarder A een beroep kunnen doen op de depositogarantie. Ten belope van 25 000 euro overschrijdt hij evenwel het

¹²⁵ Art. 8 KB 16 maart 2009; art. 13 Tegemoetkomingsreglement.

¹²⁶ Art. 1, 5° en 2, 3° en 4° KB 16 maart 2009.

¹²⁷ Art. 6, § 1, eerste lid KB 14 november 2008.

¹²⁸ Art. 11, 1° KB 16 maart 2009; art. 22 Tegemoetkomingsreglement.

gewaarborgde bedrag. Daarvoor is zodoende geen uitkering mogelijk.¹²⁹ Voor dit bedrag zal hij als chirografaire schuldeiser nog een vordering behouden op de deficiënte instelling, waardoor hij aanspraak kan maken op een vereffenings- of faillissementsdividend.¹³⁰

59. Wat betreft levensverzekeringscontracten wordt verduidelijkt in welke gevallen de optelling per categorie dient te gebeuren.¹³¹ Voor kasbons, obligaties en andere bancaire schuldvorderingsbewijzen is vervolgens vereist dat ze op naam zijn gesteld, gedematerialiseerd zijn of in open bewaargeving worden gehouden. Indien dit minder dan één maand voor het vaststellen van de deficiëntie is gebeurd, zal men deze tegoeden slechts in aanmerking nemen indien de houder ervan bewijst dat hij te goeder trouw heeft gehandeld.¹³² Indien het op naam stellen, dematerialiseren of in open bewaargeving geven gebeurde in naam van een andere persoon, zal de huidige houder ervan slechts beroep kunnen doen op de depositogarantie indien hij bewijst dat hij eigenaar werd van de tegoeden krachtens een recht dat verworven werd vóór de datum van deficiëntie.¹³³

60. Een tegoed komt daarenboven slechts in aanmerking voor het bedrag in hoofdsom of voor de nominale waarde voor de vervallen of gelopen opbrengsten en voor de waarde van de eventuele nevenopbrengsten, dit op de laatste dag vóór de dag waarop de deficiëntie zich heeft voorgedaan.¹³⁴

61. Indien het gaat om tegoeden uitgedrukt in de munt van een lidstaat die de euro niet heeft aangenomen of van een staat die geen deel uitmaakt van de EU, zullen de tegoeden in euro worden omgerekend. Dit zal gebeuren op basis van de gemiddelde marktkoers op de laatste marktdag vóór de deficiëntie.¹³⁵

¹²⁹ Naar het voorbeeld van: L. POELS en I. WILLEMS, “Het statuut van de spaarrekening”, *T.Fin.R.* 2009, afl. 3, (2) 11.

¹³⁰ http://www.beschermingsfonds.be/nl/mod_systeme.html#calcul. Merk op dat door de toekomstige wijziging van de Bankenwet de spaarder in dat geval wel een algemeen voorrecht zal hebben op alle activa van de kredietinstelling, *cf. supra*.

¹³¹ Voor een uitgebreide uiteenzetting, zie: Art. 11, 2° KB 16 maart 2009; S. PAUWELS, “De werking en organisatie van het Bijzonder Beschermingsfonds voor deposito’s en levensverzekeringen”, *Bank Fin.R.* 2009, afl. 2, (105) 106.

¹³² Art. 11, 3° KB 16 maart 2009; art. 23 Tegemoetkomingsreglement, *cf. supra*.

¹³³ Art. 11, 4° KB 16 maart 2009; art. 24 Tegemoetkomingsreglement.

¹³⁴ Art. 11, 5° KB 16 maart 2009; art. 25 Tegemoetkomingsreglement.

¹³⁵ Art. 11, 6° KB 16 maart 2009; 27 Tegemoetkomingsreglement.

2.2 Meerdere personen hebben aanspraken op eenzelfde tegoed

62. Wanneer ten minste twee personen rechten kunnen doen gelden op eenzelfde tegoed, is er een specifieke regeling. Indien het gaat om personen die rechten kunnen doen gelden als leden van een vereniging, een groepering of een onverdeeldheid zonder rechtspersoonlijkheid, zal men in principe aannemen dat het tegoed toekomt aan één enkele persoon. Indien daarentegen de identiteit kan worden vastgesteld van de personen die deze rechten hebben, zal men het gedeelte dat aan elk van hen toekomt in aanmerking nemen. Bij gebrek aan bewijs van het tegendeel worden ze dan geacht allen eenzelfde aandeel te hebben in het tegoed.¹³⁶

63. De situatie is anders indien ten minste twee personen rechten kunnen doen gelden op het *integrale* bedrag van tegoeden, waarvoor de handtekening volstaat van slechts één van die personen, die niet als lasthebber¹³⁷ handelt. In dat geval zal men sowieso rekening houden met het aandeel dat toekomt aan elke rechthebbende. Indien men het tegendeel niet bewijst, worden de rechthebbenden opnieuw geacht allen over eenzelfde aandeel te beschikken.¹³⁸

Een concreet voorbeeld kan het bovenstaande verduidelijken. Een vaak voorkomende situatie is die van een gemeenschappelijke rekening tussen echtgenoten. Stel dat een echtpaar de volgende rekeningen heeft:

- *Eigen rekening van echtgenoot A:* 15 000 euro
- *Kasbon in eigen naam van echtgenoot A:* 60 000 euro
- *Eigen rekening van Echtgenoot B:* 25 000 euro
- *Gezamenlijke spaarrekening:* 100 000 euro

Echtgenoot A bezit in totaal 125 000 euro, namelijk 15 000 + 60 000 + de helft van 100 000 (gemeenschappelijke rekening) = 125 000 euro. De door de depositogarantie geboden waarborg zal daarbij beperkt zijn tot 100 000 euro. Echtgenoot B bezit in totaal 25 000 + de helft van 100 000 (gemeenschappelijke rekening) = 75 000. Hier is het tegoed wel volledig gewaarborgd. Tezamen geniet het echtpaar dus van een depositobescherming ten belope van 175 000 euro.¹³⁹

¹³⁶ Art. 11, 7° KB 16 maart 2009; art. 28 Tegemoetkomingsreglement.

¹³⁷ Een lasthebber wordt niet beschouwd als medehouder van de rekening, men moet individuele rechten kunnen doen gelden. http://www.beschermingsfonds.be/nl/mod_systeme.html#calcul.

¹³⁸ Art. 11, 8° KB 16 maart 2009; art. 29 Tegemoetkomingsreglement.

¹³⁹ http://www.beschermingsfonds.be/nl/mod_systeme.html#calcul.

2.3 Rekeningen met gelden van derden

64. Wanneer tegoeden worden gehouden door een persoon die optreedt in eigen naam maar voor rekening van een derde, worden deze tegoeden over het algemeen beschouwd als toebehorend aan die derde. Dit op voorwaarde dat de derde gekend of identificeerbaar was op het moment van de deficiëntie.¹⁴⁰

65. Er is wel voorzien in een specifieke regeling voor tegoeden op rekeningen op naam van beoefenaars van niet-financiële beroepen, die uitsluitend middelen van derden bevatten en die uitsluitend voor verrichtingen met deze middelen worden gebruikt. Te denken valt dan aan de derdenrekeningen van advocaten, notarissen of gerechtsdeurwaarders. In dat geval zullen de tegoeden slechts als schuldvorderingen van derden worden erkend indien de betrokken rekeningen in de boekhouding van de bewaarder onderverdeeld zijn in subrubrieken op naam van deze derden. Eveneens worden zij erkend als schuldvorderingen van derden indien hun aandeel door de houder van de rekening wordt aangetoond op basis van de mededelingen bij stortingen, overschrijvingen en opvragingen.¹⁴¹

2.4 Schuldvergelijking

66. In artikel 11, 1° en 2° van het KB van 16 maart 2009 wordt gesteld dat de berekening van schuldvorderingen die in aanmerking komen voor vergoeding, gebeurt na eventuele wettelijke of conventionele vergelijking van de schulden van de desbetreffende cliënt ten aanzien van de deficiënte instelling.¹⁴²

67. Te denken valt aan de vaak voorkomende situatie waarin de depositohouder niet alleen schuldeiser is van een kredietinstelling, maar ook schuldenaar omdat de instelling hem een krediet heeft verschaft. Bijvoorbeeld: men heeft een spaarrekening met een tegoed van 30 000 euro en een woningkrediet ten belope van 10 000 euro. Ingeval van schuldvergelijking zou de depositohouder dan nog slechts aanspraak maken op een uitkering van het Bijzonder Beschermingsfonds ten belope van 20 000 euro in plaats van 30 000 euro.

¹⁴⁰ Art. 11, 10° KB 16 maart 2009; art. 31 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁴¹ Art. 11, 9° KB 16 maart 2009; art. 30 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁴² Zie ook: art. 22 Tegemoetkomingsreglement.

68. Schuldvergelijking na faillissement van een kredietinstelling zal daarentegen niet vaak mogelijk zijn. Ook in dit geval moet immers worden voldaan aan de gemeenrechtelijke regels inzake schuldvergelijking. Ten eerste zullen beide vorderingen moeten bestaan vóór de samenloop.¹⁴³ Ten tweede moeten deze vorderingen samenhangend zijn.¹⁴⁴ Vaak vindt men in de algemene voorwaarden van een bank compensatiebedingen of bedingen van eenheid van rekening die dergelijke samenhang bevestigen, maar enkel in het voordeel van de bank. Dit is echter te omzeilen, aangezien in de doctrine wordt geoordeeld dat de cliënt zich ook in zijn eigen voordeel moet kunnen beroepen op een dergelijke clause die de samenhang bevestigt. Zulke clauses worden in de praktijk immers algemeen geformuleerd, zonder onderscheid naargelang vanuit welke positie men naar de vorderingen kijkt.¹⁴⁵

69. Tot slot moet zijn voldaan aan de voorwaarden bepaald in artikel 1291 BW.¹⁴⁶ De moeilijkheid ligt in de vereiste van opeisbaarheid. De schuldvordering van de depositohouder op de kredietinstelling zal in ieder geval opeisbaar worden ingevolge artikel 22 van de Faillissementswet. De vorderingen van de kredietinstelling op de depositohouder zullen daarentegen niet automatisch opeisbaar worden.¹⁴⁷

Een dergelijk probleem wordt enkel volledig vermeden indien er een *close-out netting*-beding¹⁴⁸ speelt tussen de partijen. Zulk een beding geeft de mogelijkheid om, wanneer een bepaalde gebeurtenis zich voordoet – zoals een faillissement –, de rechtsverhouding te ontbinden. Daardoor worden alle nog openstaande verbintenissen tussen partijen van rechtswege opeisbaar. Bovendien doet *netting* conventionele schuldvergelijking ontstaan, in welk geval de vereiste van samenhang niet geldt.¹⁴⁹ Een arrest van het Grondwettelijk Hof heeft het *close-out* beding echter uitgesloten in contractuele relaties met natuurlijke personen

¹⁴³ R. HOUBEN, *Schuldvergelijking*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 112, nr. 164.

¹⁴⁴ R. HOUBEN, *Schuldvergelijking*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 112, nr. 164.

¹⁴⁵ R. HOUBEN, *Schuldvergelijking*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 113, nr. 166; E. DIRIX, “Compensatiebedingen: een tweesnijdend zwaard?”, *RW* 2008-09, (1020) 1021.

¹⁴⁶ eerste lid: ‘*Schuldvergelijking heeft alleen plaats tussen twee schulden die beide tot voorwerp hebben een geldsom of een zekere hoeveelheid vervangbare zaken van dezelfde soort en die beide vaststaande en opeisbaar zijn.*

¹⁴⁷ Voor een heldere uiteenzetting, zie bijvoorbeeld: R. HOUBEN, *Schuldvergelijking*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 113-114, nr. 167-168.

¹⁴⁸ Dit in de zin van art. 14 WFZ.

¹⁴⁹ E. DIRIX, “Compensatiebedingen: een tweesnijdend zwaard?”, *RW* 2008-09, (1020) 1021-1022.

die geen koopman zijn.¹⁵⁰ En laat nu net deze categorie van rechtssubjecten het doelpubliek bij uitstek van de depositogarantie zijn.

70. Indien geen wettelijke of contractuele schuldvergelijking mogelijk is, gebeurt er iets opmerkelijks. In dat geval zal de terugbetaling van de tegoeden door het Bijzonder Beschermingsfonds immers even goed pas gebeuren na aftrek van het bedrag aan schulden of verbintenissen van de deponitohouder tegenover de financiële instelling. Op deze aftrek wordt alleen een uitzondering gemaakt indien de schulden en verbintenissen worden gewaarborgd door andere toereikend geachte zekerheden dan de tegoeden waarvoor tegemoetkoming wordt gevraagd.¹⁵¹ Mijns inziens is het woningkrediet gewaarborgd door een hypotheek hiervan een treffend voorbeeld. Desalniettemin zal er in de praktijk dus zeer vaak sprake zijn van een aftrek en zal er een *de facto* schuldvergelijking ontstaan ten opzichte van het Bijzonder Beschermingsfonds wanneer de wettelijke of contractuele schuldvergelijking onmogelijk is.

3. Procedure voor tegemoetkoming

3.1 Bekendmaking van deficiëntie en indiening aanvraag tot tegemoetkoming

71. Wanneer er sprake is van deficiëntie van een financiële instelling, zal het Bijzonder Beschermingsfonds dit bekendmaken in het Belgisch Staatsblad en op zijn website. Tegelijkertijd wordt bekendgemaakt wat de vooropgestelde termijnen zijn om de tegemoetkomingen te betalen. Dezelfde informatie wordt openbaar gemaakt in de vestigingslanden van bijkantoren van Belgische financiële instellingen.¹⁵²

72. Bij deficiëntie van een beursvennootschap of een kredietinstelling moet deze instelling of de curator bij faillissement een aantal gegevens meedelen aan het Bijzonder Beschermingsfonds die nodig zijn om de tegemoetkomingen in het kader van de depositogarantie te kunnen betalen. Het gaat dan bijvoorbeeld om gegevens die nodig zijn om deponitohouders die in aanmerking komen voor bescherming te kunnen identificeren, het bedrag van de tegemoetkoming of de gevallen waarin een tegemoetkoming uitsluitend op aanvraag van de deponitohouder kan worden uitgekeerd. Deze mededeling moet zo spoedig

¹⁵⁰ GwH 27 november 2008, nr. 167/2008, *NJW* 2008, afl. 193, 925, noot E. DIRIX. Als gevolg van dit arrest werd een tweede paragraaf toegevoegd aan art. 14 WFZ.

¹⁵¹ Art. 11, 11° KB 16 maart 2009; art. 35 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁵² Art. 14 KB 16 maart 2009; art. 37 Tegemoetkomingsreglement.

mogelijk gebeuren en uiterlijk binnen zeven werkdagen na het vaststellen van de deficiëntie.¹⁵³

73. Het Fonds moet dan de tegoeden terugbetalen die in aanmerking komen voor depositobescherming. Het zal dit moeten doen ofwel uit eigen beweging, ofwel op aanvraag van de houders van de tegoeden.¹⁵⁴ Inderdaad, bij diverse situaties moeten de houders een aanvraag indienen om hun aanspraak op bescherming te behouden.¹⁵⁵ Zo is een aanvraag verplicht indien het bijvoorbeeld gaat om een saldo van elektronische eenheden¹⁵⁶, of wanneer het bewijs moet worden geleverd dat de houder te goeder trouw was ingeval van kasbons en dergelijke die minder dan één maand voor de deficiëntie op naam werden gesteld, gedematerialiseerd werden of in open bewaargeving werden gegeven¹⁵⁷. Er werd ook voorzien in een restcategorie voor alle gevallen waarin het onzeker is of iemand recht heeft op een tegemoetkoming, dan wel of hij over het tegoed mag beschikken.¹⁵⁸

74. De aanvraag moet op straffe van verval worden ingediend binnen een door het Fonds te bepalen termijn, en uiterlijk binnen de twee maanden na de deficiëntie.¹⁵⁹ Indien deze vervaltermijn overschreden wordt, zal de houder zijn recht op tegemoetkoming enkel behouden indien hij wegens gewettigde redenen niet in staat was om zijn aanvraag tijdig in te dienen.¹⁶⁰ Voor de aanvragen zal gebruik gemaakt worden van standaardformulieren, opgesteld door het Fonds.¹⁶¹

75. Wanneer het gaat om een faillissement moet de houder als schuldeiser tot slot ook aangifte hebben gedaan van zijn schuldvordering. Indien hij dan reeds een uitkering van een faillissementsdividend zou hebben ontvangen, verliest hij zijn recht op depositobescherming.¹⁶²

¹⁵³ Art. 14/1 KB 16 maart 2009.

¹⁵⁴ Art. 14/2 1° lid KB 16 maart 2009.

¹⁵⁵ Artt. 14/2, 2° lid, 1°-8° en 14/3 KB 16 maart 2009.

¹⁵⁶ Art. 14/2, 2° lid, 1° KB 16 maart 2009.

¹⁵⁷ Art. 14/2, 2° lid, 4° KB 16 maart 2009.

¹⁵⁸ Art. 14/2, 2° lid, 8° KB 16 maart 2009.

¹⁵⁹ Art. 14/6, 1° lid KB 16 maart 2009; art. 38 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁶⁰ Art. 14/6, 2° lid KB 16 maart 2009; art. 38 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁶¹ Art. 14/4 KB 16 maart 2009.

¹⁶² Art. 39 Tegemoetkomingsreglement; wat betreft levensverzekeringscontracten: art. 18 KB 16 maart 2009.

3.2 De uitbetaling

76. Als aan alle vereisten is voldaan, moet de tegemoetkoming uitgekeerd worden binnen een termijn van twintig werkdagen te rekenen vanaf de deficiëntie. De NBB of de FSMA, naargelang het geval, kan deze termijn één keer verlengen met niet langer dan tien werkdagen, dit enkel in zeer uitzonderlijke omstandigheden en specifieke gevallen.¹⁶³ Daarenboven kan het Fonds de uitkering van tegemoetkomingen opschorten tot wanneer de noodzakelijke gegevens door de aanvrager van een tegemoetkoming worden verstrekt of tot wanneer de juistheid van de door hem of door een instelling verstrekte gegevens werd bevestigd.¹⁶⁴ Een opschortingsmogelijkheid is er eveneens wanneer de aanvrager beschuldigd werd van een misdrijf in verband met witwassen van geld, waarvan de tegoeden mogelijks afkomstig zijn. In dat geval is opschorting van betaling mogelijk tot het in kracht van gewijsde gaan van een gerechtelijke beslissing.¹⁶⁵

77. Bij deficiëntie van een verzekeringsonderneming gelden er andere en langere termijnen. In dat geval moet de uitkering gebeuren binnen een termijn van drie maanden vanaf de deficiëntie. Deze termijn kan in zeer uitzonderlijke omstandigheden tot drie maal toe verlengd worden, telkens voor niet meer dan drie maanden.¹⁶⁶ Opnieuw heeft het Fonds de mogelijkheid om de uitbetaling op te schorten.¹⁶⁷

78. Wanneer het Bijzonder Beschermingsfonds een uitbetaling doet, ontstaat er een subrogatierecht. Het Fonds zal zich in de plaats stellen van de cliënt die werd vergoed en zal – ten belope van het bedrag van de tegemoetkoming – in de rechten treden van de schuldvordering die de cliënt heeft op de deficiënte instelling.¹⁶⁸

79. Als de cliënt slechts voor een deel van zijn vordering vergoed wordt – bijvoorbeeld wanneer zijn vordering de drempel van 100 000 euro overschrijdt –, zal hij voor de uitoefening van zijn rechten betreffende het nog openstaande deel van zijn schuldvordering in dezelfde rang staan als het Fonds.¹⁶⁹ Dit is een afwijking van het gemene recht bepaald in

¹⁶³ Art. 110*bis*, § 1, 3^e lid Bankwet; art. 113, § 1, 4^e lid Wet 6 april 1995; art. 42 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁶⁴ Art. 14/5 KB 16 maart 2009; art. 44 Tegemoetkomingsreglement

¹⁶⁵ Art. 22 KB 16 maart 2009; art. 46 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁶⁶ Art. 15 KB 16 maart 2009.

¹⁶⁷ Art. 19 KB 16 maart 2009.

¹⁶⁸ Art. 9, § 1, 1^e lid KB 14 november 2008; art. 45, 1° Tegemoetkomingsreglement, *cf. supra*.

¹⁶⁹ Art. 9, § 1, 2^e lid KB 14 november 2008; art. 45, 2° Tegemoetkomingsreglement.

artikel 1252 BW, dit ten nadele van de cliënt.¹⁷⁰ *De lege ferenda* zal zijn positie echter versterkt worden daar de toekomstige wijziging van de Bankenwet voorziet in een algemeen voorrecht voor de deposant, zowel voor deposito's die onder de depositobescherming vallen als daarbuiten (*cf. supra*).

4. Financiering van het depositogarantiestelsel

80. Zoals vernoemd, laten de Europese richtlijnen de financiering van de stelsels ongemoeid en komt de keuze toe aan de lidstaten. In België koos men voor *ex ante*-financiering door de financiële instellingen die deelnemen aan het depositogarantiestelsel.¹⁷¹ Momenteel wordt het depositogarantiestelsel bekostigd door jaarlijkse bijdragen en toetredingsbijdragen van de financiële instellingen aan het Bijzonder Beschermingsfonds.¹⁷² Deze bijdragen vormen een Interventiereserve en worden in de Schatkist gestort, waar ze beschikbaar blijven voor eventuele uitkeringen.¹⁷³

81. Wat betreft de jaarlijkse bijdragen van kredietinstellingen, berekent men het te betalen bedrag op grond van een aantal risicogerelateerde elementen. Deze houden verband met het risico dat het depositogarantiestelsel dat het effectief moet tussenkomen.¹⁷⁴ De elementen omvatten het solvabiliteitsrisico of de toereikendheid van het eigen vermogen, het liquiditeitsrisico en de kwaliteit van de activa.¹⁷⁵ Tevens houdt men rekening met een percentage van de deposito's die in aanmerking komen voor terugbetaling door het depositogarantiestelsel. In 2013 bedroeg dit percentage 0,13 %.¹⁷⁶ De te betalen bijdrage is dan het product van het aandeel van de in aanmerking komende deposito's en een

¹⁷⁰ Art. 1252 BW: '*De indeplaatsstelling...: zij vermag niet de schuldeiser te benadelen, wanneer deze slechts gedeeltelijk betaald is; in dit geval kan hij zijn rechten, voor wat hem nog verschuldigd blijft, uitoefenen bij voorkeur boven degene van wie hij slechts een gedeeltelijke betaling bekomen heeft.*'

¹⁷¹ Art. 110, 1^e lid Bankenwet.

¹⁷² Art. 7 KB 14 november 2008; F. TRIMPENEERS, "Kredietinstellingen. Invoering van een bijdrage voor de financiële stabiliteit via een op te richten Resolutiefonds en wijzigingen van de bijdrageberekening voor de depositobeschermingsregeling", *Bank Fin.R.* 2012, afl. 2, (137) 137.

¹⁷³ Art. 8, § 4 KB 14 november 2008; art. 28 KB 16 maart 2009.

¹⁷⁴ F. TRIMPENEERS, "Kredietinstellingen. Invoering van een bijdrage voor de financiële stabiliteit via een op te richten Resolutiefonds en wijzigingen van de bijdrageberekening voor de depositobeschermingsregeling", *Bank Fin.R.* 2012, afl. 2, (137) 138. Deze elementen kwamen er naar aanleiding van een arrest van het Grondwettelijk Hof, *cf. supra*.

¹⁷⁵ Art. 8, § 1, 1^obis KB 14 november 2008.

¹⁷⁶ Art. 8, § 1, 1^obis KB 14 november 2008.

wegingscoëfficiënt op basis van de risicogerelateerde elementen.¹⁷⁷ Verderop zal aangetoond worden dat dergelijke risicogerelateerde bijdrage alleen maar aan te moedigen valt.

82. Deze techniek is echter nog niet van toepassing op verzekeringsondernemingen, beleggingsondernemingen en andere beursvennootschappen. In dat geval wordt immers nog steeds enkel gewerkt met vaste percentages van de bedragen die in aanmerking komen voor terugbetaling. In 2013 was dit 0,15 %, respectievelijk 0,13 %.¹⁷⁸

83. Daarnaast betalen financiële instellingen ook een toegangsrecht wanneer zij zich aansluiten bij het Fonds. Opnieuw zal dit een percentage zijn van de gelden die aanmerking komen voor terugbetaling in het kader van de depositogarantie.¹⁷⁹ Wanneer dit alles nog niet volstaat om de tegemoetkomingen te kunnen uitkeren, zal de Deposito- en Consignatiekas – en dus de overheid – het tekort voorschieten, zodat de depositogarantie ten allen tijde effectief blijft.¹⁸⁰

84. Voor alle schuldvorderingen die het Fonds heeft op de financiële instellingen in verband met de financiering, zal het kunnen genieten van een algemeen voorrecht op de roerende goederen van de instellingen. Het Fonds staat daarbij in rang net na de voorrechten in artikel 19, 4^{nonies} van de Hypotheekwet.¹⁸¹

5. Informatieverstrekking aan deposanten

85. Zowel op het depositogarantiestelsel als op de financiële instellingen die eraan deelnemen rust een informatieverplichting ten aanzien van de cliënten.

Zo moet het Fonds de namen bekendmaken van de financiële instellingen die deelnemen aan de depositogarantie en van diegenen die juist niet langer gedekt zijn door de Belgische

¹⁷⁷ F. TRIMPENEERS, “Kredietinstellingen. Invoering van een bijdrage voor de financiële stabiliteit via een op te richten Resolutiefonds en wijzigingen van de bijdrageberekening voor de depositobeschermingsregeling”, *Bank Fin.R.* 2012, afl. 2, (137) 138.

¹⁷⁸ Art. 8, § 1, 1° en 2° KB 14 november 2008.

¹⁷⁹ Art. 110^{quater} Bankwet; art. 8, § 3 KB 14 november 2008; art. 25 KB 16 maart 2009.

¹⁸⁰ Zie bijvoorbeeld art. 9, § 4 KB 14 november 2008.

¹⁸¹ Art. 8/1 KB 14 november 2008.

regeling. Daarnaast moeten zij bij een geval van deficiëntie aan de belanghebbenden de voorwaarden, regels en de wijze van terugbetaling meedelen.¹⁸²

Vervolgens moeten de kredietinstellingen en de beleggingsondernemingen hun cliënten informeren over de depositogarantiestelsels waaraan zij deelnemen, het bedrag van de geboden dekking en de door die regeling(en) gedekte tegoeden. Deze informatie moet schriftelijk en in bevattelijke vorm ter beschikking worden gesteld. Wanneer cliënten erom verzoeken, moet tevens schriftelijk en gedetailleerd worden geïnformeerd over de andere tegemoetkomingsvoorwaarden en de eventuele te vervullen formaliteiten om een terugbetaling te kunnen bekomen. Tot slot moeten cliënten ook op de hoogte worden gebracht indien hun deposito niet gedekt wordt.¹⁸³ Vermoedelijk gaat het in dit geval enkel om uitsluitingen die niet op een algemene Europese verplichting berusten.¹⁸⁴

86. Naar mijn mening laat de invulling van deze wettelijke verplichtingen in de praktijk te wensen over. Zo opende ik in 2011 en in 2014 telkens een spaarrekening bij een welbekende Belgische kredietinstelling. Twee maal werd mij niets meegedeeld over het toepasselijke depositogarantiestelsel, noch mondeling, noch in de algemene voorwaarden of in enig ander mij verstrekt document. Onderzoek leerde me dat enkel op de website van de kredietinstelling een document te vinden is waarin de geboden bescherming in algemene bewoordingen wordt uitgelegd.¹⁸⁵ Een dergelijke praktijk kan niet voldoende zijn. *De lege ferenda* lijkt het mij bijgevolg nuttig de wet aan te vullen met de verplichting om de informatie te verstrekken aan de individuele cliënt vóór of bij het afsluiten van het contract, bij voorkeur in de algemene bankvoorwaarden.

87. Ook verzekeringsondernemingen moeten hun effectieve of potentiële klanten schriftelijk op de hoogte brengen van de bescherming, de hoofdkenmerken van de depositogarantieregeling en het adres van het Bijzonder Beschermingsfonds.¹⁸⁶

¹⁸² Art. 23, § 1 KB 16 maart 2009; artt. 64 en 65 Tegemoetkomingsreglement.

¹⁸³ Art. 110bis *in fine* Bankenwet; art. 23, § 2 KB 16 maart 2009; Art. 2 KB 29 augustus 2009, BS 11 september 2009.

¹⁸⁴ S. PAUWELS, “Art. 110-110sexies van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen” in H. SWENNEN, E. WYMEERSCH en J. TYTECA (eds.), *Financieel recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2010, afl. 32, (14) 36.

¹⁸⁵ Zie bijlage II.

¹⁸⁶ Art. 23, § 2 KB 16 maart 2009.

Hoofdstuk III. Hoe effectief is het Belgische depositogarantiestelsel?

1. Is de depositogarantie effectief vanuit een juridisch perspectief?

1.1 Termijn voor uitbetaling van de tegemoetkomingen

88. Het Belgische depositogarantiestelsel steunt duidelijk op een uitgebreid wetgevend kader.¹⁸⁷ Dergelijk ruim kader valt sterk aan te bevelen aangezien het zorgt voor rechtszekerheid. Daarenboven draagt het bij tot het vertrouwen van de spaarder.¹⁸⁸ Toch staat het vast dat de huidige procedure nog enkele gebreken kent. Een voorbeeld van zo'n gebrek is de termijn voor uitbetaling van de tegemoetkomingen.

89. In principe moeten de tegemoetkomingen betaald worden binnen de twintig werkdagen na de deficiëntie, met de mogelijkheid tot verlenging van de termijn ten belope van maximum tien werkdagen of tot een opschorting van betaling, telkens onder voorwaarden. Daarentegen moeten tegemoetkomingsaanvragen door deposanten ingediend worden binnen de twee maanden na de deficiëntie.¹⁸⁹ Het mag duidelijk zijn dat men geen uitkering kan doen vooraleer men de tegemoetkomingsaanvraag heeft ontvangen. Bijgevolg zal dit een eerste belangrijke reden zijn om de uitbetaling op te schorten.

Ook wanneer een tegemoetkomingsaanvraag niet nodig is, lijkt het weinig waarschijnlijk dat het depositogarantiestelsel effectief uitkeringen kan doen binnen de twintig werkdagen. Het zal immers steeds de nodige tijd vragen om alle nodige gegevens correct te verzamelen, te meer omdat men niet werkt met een systeem van voorschotten maar men meteen de volledige tegemoetkoming moet uitkeren. *De facto* zal dus vaak, zo niet altijd, een opschorting van uitkering gebruikt moeten worden.

Onder de huidige regelgeving is er nog geen casuïstiek over deficiëntie van kredietinstellingen. Wanneer deze er toch zou komen, dreigt de termijn van twintig werkdagen dode letter te blijven. Dit hoewel de korte termijn net één van de stokpaardjes is van Richtlijn 2009/14/EG. Meer zelfs, bij toekomstige wijzigingen denkt men eraan om deze

¹⁸⁷ Cf. *supra*.

¹⁸⁸ Cf. *supra*.

¹⁸⁹ Cf. *supra*.

termijn verder te verkorten tot zeven werkdagen. We kunnen ernstige vragen stellen bij het nut daarvan, wanneer praktisch gezien het toch vrijwel onhaalbaar is om aan deze termijn te voldoen.

90. Op dat punt is de termijn voor uitkering in het kader van de bescherming van levensverzekeringen veel realistischer. Daar heeft het Bijzonder Beschermingsfonds namelijk drie maanden de tijd vanaf de deficiëntie, met opnieuw de mogelijkheid tot verlenging of opschorting.¹⁹⁰ Merk op dat dit de termijn was die eveneens gold voor andere financiële instellingen ten tijde van Richtlijn 94/19/EG.

1.2 Tips voor een zo ruim mogelijke bescherming

91. Summier gesteld is *elke* deposant *per categorie* en *per financiële instelling* beschermd door de depositogarantie tot een maximum van 100 000 euro.¹⁹¹ Wanneer men dan over gelden beschikt die deze grens van 100 000 euro overschrijden¹⁹², kan het ook in het kader van depositogarantie nuttig zijn om deze gelden zoveel mogelijk te gaan spreiden. Daarvoor bestaan verschillende mogelijkheden. Voor onderstaande voorbeelden ga ik uit van 150 000 euro aan gelden.

a. Opsplitsing per categorie

92. Een eerste voor de hand liggende mogelijkheid is om uw gelden te gaan opsplitsen per categorie. In het kader van de depositobescherming zijn er twee categorieën: deposito's in de ruime zin en tak 21-levensverzekeringen. Een slimme oplossing is dan om bijvoorbeeld 80 000 euro aan deposito's te plaatsen bij een financiële instelling, en voor de overige 70 000 euro een tak 21-levensverzekering af te sluiten bij eenzelfde of een andere financiële instelling. Op die manier worden de gelden gespreid over diverse categorieën. Geen van beide categorieën echter overschrijdt de limiet van 100 000 euro. Bijgevolg zal het totaalbedrag ten volle gewaarborgd zijn door de depositogarantie bij deficiëntie van de financiële instelling.

¹⁹⁰ Artt. 15 en 19 KB 16 maart 2009.

¹⁹¹ *Cf. supra.*

¹⁹² Merk op dat dit vanzelfsprekend niet de standaard situatie van de gemiddelde Belgische deposant zal zijn.

b. Opsplitsing per financiële instelling

93. Het is bovendien steeds nuttig om uw gelden te gaan verspreiden over meerdere financiële instellingen, bijvoorbeeld 80 000 euro bij instelling A en 70 000 euro bij instelling B. Zo blijft men opnieuw per financiële instelling onder de limiet van 100 000 euro en is het totaalbedrag van 150 000 euro steeds gewaarborgd. Men creëert op die manier een dubbel voordeel. Enerzijds geniet men ten volle van de depositogarantie. Anderzijds verkleint men door de spreiding het risico dat de financiële instelling waar de deposito's geplaatst werden, effectief deficiënt wordt.

c. Slim verdelen bij gemeenschappelijke rekeningen

94. Ook bij gemeenschappelijke rekeningen, bijvoorbeeld tussen echtgenoten, is een slimme spreiding van de deposito's uiterst nuttig. Het saldo op zulke rekening wordt immers verspreid in gelijke delen over beide rekeninghouders¹⁹³, wat concreet betekent dat men tot een saldo van 200 000 euro in totaal beroep kan doen op de depositogarantie. Indien bijvoorbeeld echtgenoot A beschikt over 150 000 euro en echtgenoot B over 40 000 euro, doet vooral echtgenoot A in het kader van de depositogarantie er goed aan om het volledige bedrag op een gemeenschappelijke rekening te plaatsen, samen met de 40 000 euro van echtgenoot B.

In totaal gaat het dan om 190 000 euro, en elk van beide echtgenoten wordt geacht recht te hebben op bescherming ten belope van 95 000 euro. Zo worden de gelden van zowel echtgenoot A als B volledig gewaarborgd bij deficiëntie. Wanneer echtgenoot A daarentegen de 150 000 euro zou plaatsen op een persoonlijke rekening, zou hij slechts ten belope van 100 000 euro van de depositogarantie kunnen genieten.

1.3 Casuïstiek in België – de vereffening van Apra Leven

95. De casuïstiek omtrent deficiëntie van financiële instellingen is in ons land gelukkig uiterst schaars. Tot hiertoe kenden we slechts één bankfaillissement, namelijk dat van bank

¹⁹³ Cf. *supra*.

Max Fischer in 1997¹⁹⁴, maar toen bestond de huidige depositobeschermingsregeling nog niet. Onder de huidige regeling diende het Bijzonder Beschermingsfonds reeds één keer in werking te treden. Dat gebeurde bij de gedwongen vereffening van levensverzekeringsonderneming Apra Leven op 8 maart 2011, als gevolg van de intrekking van vergunning door de toenmalige CBFA.¹⁹⁵

96. De vereffening van Apra Leven is een typisch voorbeeld van de situatie waarin het orgaan belast met het prudentieel toezicht beslist tot deficiëntie van een financiële instelling. Aangezien één van de producten van Apra Leven tak 21-levensverzekeringscontracten waren, konden cliënten voor dergelijke contracten beroep doen op het Fonds. Conform de wetgeving werd de intrekking van de vergunning dan ook gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*, met verder alle nodige informatie die cliënten zouden nodig hebben om een tegemoetkoming te krijgen van het depositogarantiestelsel.¹⁹⁶

97. Uit dit praktijkvoorbeeld bleek vooral dat zelfs de termijn van drie maanden voor uitkeringen bij deficiëntie van levensverzekeringsondernemingen nog aan de korte kant is. Men besloot zodoende de termijn te verlengen met nog eens drie maanden, deels om fiscale redenen.¹⁹⁷ Uiteindelijk werd ook deze termijn niet gehaald en vonden de uitbetalingen pas eind 2011 en zelfs in 2012 plaats.¹⁹⁸ Het mag dus duidelijk zijn dat deze termijn het grootste struikelblok is, was en vermoedelijk ook zal blijven in het Belgische depositogarantiestelsel.

98. Voor het overige sprong het Fonds creatief om met de depositogarantie en hield het daarbij rekening met de belangen van de gedupeerde cliënten. Zo gaf het de keuze aan de cliënten. Zij hadden recht op ofwel de uitbetaling van de door de depositogarantie geboden waarborg, na aftrek van eventuele voorziene fiscale inhoudingen, ofwel de fiscaal neutrale overdracht van hun vroegere contract met Apra Leven naar een andere verzekeraar.¹⁹⁹ Een dergelijke aanpak die zowel goedkoper is voor het depositogarantiestelsel – en dus

¹⁹⁴ *De Tijd*, 10 januari 1997,

http://www.tijd.be/algemeen/algemeen/Bank_Max_Fischer_failliet_na_ontdekking_fraude.5206292-534.art.

¹⁹⁵ *De Standaard*, 8 maart 2011, http://www.standaard.be/cnt/dmf20110308_030.

¹⁹⁶ Er staat bijvoorbeeld vermeld waar het aanvraagformulier voor tegemoetkoming kan worden gevonden. Cf. de publicatie van de toenmalige CBFA in: *BS* 8 maart 2011 (ed. 2),

http://www.fondsspecialdeprotection.be/nl/Mededeling_Apra_BS_20110308.pdf.

¹⁹⁷ http://www.fondsspecialdeprotection.be/nl/FAQ_Apra.htm.

¹⁹⁸ http://www.bijzonderbeschermingsfonds.be/nl/Intro_Apra.htm.

¹⁹⁹ http://www.bijzonderbeschermingsfonds.be/nl/Intro_Apra.htm.

onrechtstreeks ook voor de staat daar zij aanvullend financiert indien nodig – als meer genoegdoening geeft voor de gedupeerden, valt uiteraard ten zeerste toe te juichen.

99. Al bij al lijkt de eerste tussenkomst van het Bijzonder Beschermingsfonds dus relatief goed te zijn verlopen. Daarbij valt op te merken dat Apra Leven een relatief kleine speler op de markt was. Deze casuïstiek is dus nog geen afdoende bewijs dat het Belgische depositogarantiestelsel wel degelijk opgewassen is tegen elke mogelijke deficiëntie van financiële instellingen.

2. Is de depositogarantie effectief vanuit een economisch perspectief?

100. In dit laatste onderdeel onderzoek ik of de Belgische depositogarantie effectief is vanuit een economisch perspectief en waar er precies mogelijkheid is tot verbetering. Dergelijk *law & economics* perspectief wint de laatste jaren steeds meer aan populariteit. Het gaat erom uit te maken welke rechtsregels in een welbepaald rechtssysteem de gewenste *incentives* doen ontstaan in hoofde van de rechtsonderhorigen en aldus het meest ‘efficiënt’ zijn.²⁰⁰ Hieronder zal ik systematisch een aantal aandachtspunten in het Belgische depositogarantiestelsel beoordelen. Tot slot zal ik enkele richtlijnen geven voor het ideale Belgische depositogarantiestelsel.

2.1 Expliciete versus impliciete depositogarantiestelsels

101. België kent duidelijk een expliciet depositogarantiestelsel. Een stelsel is expliciet wanneer het formeel bij wet werd vastgelegd en het geboden beschermingsniveau werd bepaald, net zoals wie voor welke situaties tegemoetkoming kan verkrijgen. De begunstigen van het stelsel verkrijgen zo een aanspraak *in rechte* op tegemoetkoming.²⁰¹

102. Daarnaast wordt gezegd dat – zelfs bij afwezigheid van een expliciet stelsel – er steeds sprake is van een *de facto* impliciet depositogarantiestelsel. Indien financiële instellingen in

²⁰⁰ Voor een uitgebreide uiteenzetting over de principes van *law & economics*, zie bijvoorbeeld: J. D. HANSON, K. HANSON en M. R. HART, “Law and Economics” in D. PATTERSON (ed.), *A companion to philosophy of law and legal theory*, *Harvard Public Law Working Paper* 2010, nr. 10-14, 299-326, <http://ssrn.com/abstract=1529806>.

²⁰¹ A. CAMPBELL, “Deposit Insurance: Consumer Protection, Banks Safety and Moral Hazard”, *Eur. Bus. L. Rev.* 1999, (96) 96.

de problemen raken, zal een staat zich immers verplicht voelen om tussen te komen.²⁰² Dit vloeit voort uit de *too big to fail-doctrine* volgens dewelke bepaalde instellingen of ondernemingen zo belangrijk zijn voor de economie van een land dat de overheid niet het risico kan nemen om ze failliet te laten gaan. De overheid zal in dergelijk geval *ex post* overgaan tot nationalisatie of staatssteun of op een andere manier zorgen dat de gedupeerden, en dus mogelijk ook deposanten, vergoed worden.²⁰³ Deze theorie wordt ook wel *doctrine of necessity* genoemd.²⁰⁴

103. Zowel voor expliciete als impliciete depositogarantiestelsels zijn argumenten *pro* en *contra* te vinden. De argumenten *pro* een impliciet stelsel zijn daarbij sterk in de minderheid. Zo zijn impliciete stelsels uit hun aard flexibeler en hebben deposanten geen zekerheid of ze wel vergoed zullen worden. Op die manier zal de kans op *moral hazard* in hoofde van de deposanten verkleind worden.²⁰⁵ Tevens kan dit systeem – *in theorie* – goedkoper uitkomen voor de belastingbetaler.²⁰⁶

Dergelijke voordelen wegen echter niet op tegen de nadelen. Een impliciet stelsel kan er namelijk toe leiden dat de overheid onvoldoende prudentieel toezicht zal uitoefenen op financiële instellingen. Daarenboven, net omdat de overheid niet koos voor een expliciet stelsel, kan zij op voorhand geen grenzen stellen aan een eventuele vergoeding en dreigt de depositobescherming ongelimiteerd te worden. Op die manier kan een impliciet stelsel – *in de praktijk* – veel duurder uitvallen dan een expliciete bescherming.²⁰⁷

104. Het mag dus duidelijk zijn dat België er goed aan heeft gedaan om te kiezen voor een expliciet depositogarantiestelsel, zoals ook wordt aangeraden in het *Sabourin Report*.²⁰⁸ Zulke expliciete bescherming creëert immers zekerheid.²⁰⁹ De verbintenissen van de

²⁰² A. DEMIRGUC-KUNT, E. J. KANE en L. LAEVEN, *Deposit insurance around the world: issue of design and implementation*, Cambridge, MIT Press, 2008, 11.

²⁰³ M. G. FAURE en R. J. DIJKSTRA, “Compensating Victims of Bankrupted Financial Institutions: A Law and Economic Analysis”, *Journal of Financial Regulation and Compliance* 2011, (156) 161.

²⁰⁴ G. P. MILLER, “Deposit insurance for economies in transition”, *Y.B. Int’l Fin. & Econ. L.* 1997, (103) 118.

²⁰⁵ A. CAMPBELL, “Deposit Insurance: Consumer Protection, Banks Safety and Moral Hazard”, *Eur. Bus. L. Rev.* 1999, (96) 97. Zie ook verder voor het begrip *moral hazard*.

²⁰⁶ L. JIANBO, “Introducing a Deposit Insurance System into China”, *Peking U.J. Legal Stud.* 2008, (233) 240.

²⁰⁷ L. JIANBO, “Introducing a Deposit Insurance System into China”, *Peking U.J. Legal Stud.* 2008, (233) 240.

²⁰⁸ Dit is een studie uitgevoerd door een *working group on deposit insurance* van het *Financial Stability Forum*, met de bedoeling om richtlijnen voor effectieve depositobescherming te verstrekken. Zie eveneens: J. P. SABOURIN, “Financial Stability and Deposit Insurance”, *Y.B. Int’l Fin. & Econ. L.* 2000-01, 79-100.

²⁰⁹ A. CAMPBELL, “Deposit Insurance: Consumer Protection, Banks Safety and Moral Hazard”, *Eur. Bus. L. Rev.* 1999, (96) 96.

depositoverzekeraar langs de ene kant en de rechten van de deposant langs de andere kant, worden verduidelijkt. Op die manier zou het publieke vertrouwen in de financiële markten moeten stijgen.²¹⁰ R. A. LASTRA en R. AYADI merken daarbij op dat een expliciete depositobescherming het voor overheden politiek aanvaardbaarder maakt om insolvente financiële instellingen effectief te sluiten. Deposanten worden immers beschermd. Meer zelfs, het depositogarantiestelsel treedt pas in werking bij sluiting van een financiële instelling en niet voordien.²¹¹

Toch is het verhaal niet over de hele lijn positief. Ook een expliciete depositobescherming kent nadelen. Het belangrijkste gevaar is dat er *moral hazard* kan ontstaan in hoofde van de deposanten én de financiële instellingen.²¹² Mede om dit risico zoveel mogelijk te vermijden is het noodzakelijk om bij het ontwerpen van een depositogarantiestelsel bepaalde criteria in acht te nemen.²¹³ Dit alles zal besproken worden in het verdere verloop van dit hoofdstuk.

2.2 Gevaar op *moral hazard* in hoofde van deposanten?

105. Het risico op het ontstaan van *moral hazard* is zoals gezegd het grootste nadeel van een expliciet depositogarantiestelsel. *Moral hazard* houdt in dat een partij die zich verzekerd weet tegen een bepaald risico potentieel niet voldoende voorzorgsmaatregelen neemt om te vermijden dat het risico zich effectief voordoet.²¹⁴ Bij depositogarantiestelsels kan *moral hazard* opduiken bij deposanten. Zij zouden minder zorgvuldig kunnen omspringen met het kiezen van een betrouwbare en solvabele financiële instelling, omdat zij weten dat zij toch vergoed zullen worden ingeval van deficiëntie.²¹⁵

106. Het risico op *moral hazard* bij deposanten dient meteen genuanceerd te worden. *Moral hazard* kan bij hen immers enkel opduiken indien er voldaan is aan drie voorwaarden: (i)

²¹⁰ J. P. SABOURIN, "Financial Stability and Deposit Insurance", *Y.B. Int'l Fin. & Econ. L.* 2000-01, (79) 81. Alsook, *cf supra*: door een depositogarantiestelsel wordt de stabiliteit op de financiële markten bevorderd.

²¹¹ R. A. LASTRA en R. AYADI, "Proposals for reforming deposit guarantee schemes in Europe", *Journal of Banking regulation* 2010, (210) 212.

²¹² Zie bijvoorbeeld: M. G. FAURE en R. J. DIJKSTRA, "Compensating Victims of Bankrupted Financial Institutions: A Law and Economic Analysis", *Journal of Financial Regulation and Compliance* 2011, (156) 167. (Merk op: in België valt het gevaar op *moral hazard* te nuanceren, *cf. infra*)

²¹³ J. P. SABOURIN, "Financial Stability and Deposit Insurance", *Y.B. Int'l Fin. & Econ. L.* 2000-01, (79) 88.

²¹⁴ G. P. MILLER, "Deposit insurance for economies in transition", *Y.B. Int'l Fin. & Econ. L.* 1997, (103) 109.

²¹⁵ A. CAMPBELL, "Deposit Insurance: Consumer Protection, Banks Safety and Moral Hazard", *Eur. Bus. L. Rev.* 1999, (96) 98-99.

deposanten moeten kennis hebben van de hen geboden depositobescherming; (ii) ze worden volledig vergoed ingeval van deficiëntie en (iii) deposanten zijn in staat om een geïnformeerde beslissing te maken over hoe risicovol een financiële instelling al dan niet is.²¹⁶

a. Limieten – gefaseerde uitbetaling – *co-insurance*

107. Enig onderzoek leidt al snel tot de conclusie dat de drie voorwaarden *in casu* niet volledig vervuld zijn. Zo biedt het Belgische depositogarantiestelsel *in se* geen volledige onbeperkte vergoeding maar werd de limiet gesteld op 100 000 euro.²¹⁷ Een dergelijke limiet kan met het oog op het vermijden van *moral hazard in concreto* wel aan de hoge kant zijn maar vermits de limiet geharmoniseerd Europees recht uitmaakt²¹⁸, is het onmogelijk om deze te verlagen.

108. Er zijn wel enkele technieken om deze hoge limiet enigszins op te vangen. H. GROENEVELD suggereert bijvoorbeeld om te voorzien in een gefaseerde uitbetaling als alternatief voor het meteen uitkeren van het totale bedrag waarop men aanspraak maakt.²¹⁹ Zelf ben ik ook voorstander van dit idee aangezien uit de vereffening van Apra Leven is gebleken dat het vrijwel onmogelijk is om binnen de wettelijk gestelde termijn een volledige uitbetaling te doen (*cf. supra*). In de tussentijd krijgen de deposanten echter niets. Efficiënter en in ieders belang zou het dan kunnen zijn om bijvoorbeeld een zeer snelle eerste uitbetaling voorop te stellen die moet volstaan om te voorzien in het levensonderhoud van de deposant. Het resterende bedrag kan dan in schijven worden uitgekeerd. Helaas is een dergelijk systeem opnieuw niet mogelijk onder huidig Europees recht daar een maximum termijn van 20 werkdagen werd vooropgesteld voor de uitbetaling.²²⁰

109. Eenzelfde probleem stelt zich met *co-insurance*, wat opnieuw werd verboden door Richtlijn 2009/14/EG.²²¹ *Co-insurance* of medeverzekering houdt in dat bij deficiëntie een deel van het verlies gedragen zal worden door de deposant zelf, wat het risico op *moral*

²¹⁶ A. CAMPBELL, “Deposit Insurance: Consumer Protection, Banks Safety and Moral Hazard”, *Eur. Bus. L. Rev.* 1999, (96) 99.

²¹⁷ Art. 6, § 1, 1^e lid KB 14 november 2008.

²¹⁸ Art. 1, 3, a), *1bis* Richtl. 2009/14/EG.

²¹⁹ H. GROENEVELD, “Towards a balanced deposit guarantee system in Europe”, *Bank Fin.* 2009, (419) 421.

²²⁰ Art. 1, 6, a) Richtl. 2009/14/EG.

²²¹ Art. 1, 3, c) Richtl. 2009/14/EG.

hazard eveneens vermindert.²²² Dergelijk systeem kan diverse vormen aannemen in de praktijk. Een vaak aangeraden model in de doctrine bestaat uit drie componenten: (i) tot een bepaald bedrag wordt een volledige dekking verleend; (ii) tussen dit bedrag en een maximumbedrag is de dekking beperkt *tot een bepaald percentage* en (iii) boven het maximumbedrag is er geen enkele dekking.²²³ Een dergelijk drieledig systeem biedt uiteraard enorme mogelijkheden tot *fine tuning* voor een zo efficiënt mogelijk systeem. Helaas stuiten we ook hier op de grenzen van het Europees geharmoniseerd recht. Richtlijn 2009/14/EG maakt dat we niet buiten de daar gestelde limiet van bescherming kunnen. Deze limiet is zo hoog en onvoorwaardelijk dat deze *in concreto* en potentieel zou kunnen neerkomen op een volledige vergoeding, die op haar beurt aanleiding kan geven tot *moral hazard*.

110. Er is echter nog geen reden tot paniek. Voor een doorsnee deposant zal het immers geen sinecure zijn om op geïnformeerde wijze een keuze te kunnen maken voor een bepaalde financiële instelling.²²⁴ Deposanten zullen bij het plaatsen van een deposito zich dus meestal niet volledig bewust zijn van het al dan niet risicovol gedrag van de financiële instelling. De kans is bijgevolg ook eerder klein dat deposanten bewust zullen kiezen voor risicovolle instellingen die een hoger rendement bieden omdat zij zich toch beschermd weten door het depositogarantiestelsel.

b. Kennis en vertrouwen van deposanten - enquête

111. Zo kom ik bij de belangrijkste voorwaarde om risico op *moral hazard* te doen ontstaan, meer bepaald dat deposanten kennis moeten hebben van de depositogarantie. Naar mijn oordeel situeert zich hier hét grote probleem van het Belgische depositogarantiestelsel. Ik zou durven stellen dat een duidelijke meerderheid van de bevolking onvoldoende op de hoogte is van de geboden bescherming en dit heeft perverse gevolgen, zoals verder zal blijken. Een dergelijke stelling leid ik af uit de korte enquête die ik uitvoerde bij in totaal 156 deelnemers. Er werd vooral gepeild naar kennis en vertrouwen in het Belgische

²²² M. G. FAURE en R. J. DIJKSTRA, “Compensating Victims of Bankrupted Financial Institutions: A Law and Economic Analysis”, *Journal of Financial Regulation and Compliance* 2011, (156) 167.

²²³ A. M. SANTOMERO, “Deposit insurance: Do We Need It and Why?”, 1997, <http://ssrn.com/abstract=33960>, 19; A. CAMPBELL, “Deposit Insurance: Consumer Protection, Banks Safety and Moral Hazard”, *Eur. Bus. L. Rev.* 1999, (96) 100; H. GROENEVELD, “Towards a balanced deposit guarantee system in Europe”, *Bank Fin.* 2009, (419) 421; M. G. FAURE en R. J. DIJKSTRA, “Compensating Victims of Bankrupted Financial Institutions: A Law and Economic Analysis”, *Journal of Financial Regulation and Compliance* 2011, (156) 167.

²²⁴ Dit was de derde voorwaarde voor *moral hazard*. Zie ook: E. N. WHITE, “Deposit insurance”, *World Bank Policy Research Working Paper Series* 1995, nr. 1541, 13.

depositogarantiestelsel.²²⁵ Daarbij hoort het voorbehoud dat de grote meerderheid van respondenten tussen de 16 en 30 jaar oud is. Er wordt dus vooral een getrouw beeld van deze groep weergegeven.

112. De resultaten van de enquête waren – zoals enigszins verwacht – niet optimaal. Een meerderheid had nog nooit van de fondsen gehoord. Een aanzienlijk ander deel had wel al eens gehoord van de fondsen maar had geen idee wat hun functie of werkwijze was. Dit zou een *incentive* moeten zijn voor de fondsen om meer aan hun eigen publiciteit te werken. Inzake het maximumbedrag aan bescherming van 100 000 euro waren de resultaten tweeledig. Een meerderheid (87 respondenten) wist namelijk dat de grens op 100 000 euro ligt. Daartegenover had een belangrijke minderheid (53 respondenten, dus net geen 30 %) geen flauw benul van het beschermde bedrag.

113. Een dergelijk resultaat is uiteraard niet wenselijk. Men dient er dan nog rekening mee te houden dat, door de gebeurtenissen van de laatste jaren²²⁶ en de bijhorende berichtgeving over de depositogarantie, kan worden verwacht dat de kennis over het stelsel bij het publiek groter is dan voordien. Dergelijke scores hoeven evenwel niet te verbazen, ook gezien het hierboven reeds vermelde feit dat de informatieverplichting van de financiële instellingen aan cliënten inzake depositogarantie te wensen overlaat. Concreet komt het erop neer dat – occasionele vermeldingen in de media te buiten gelaten – men zelf actief op zoek moet gaan naar kennis over het depositogarantiestelsel. Een tendens daarbij lijkt wel te zijn dat kennis stijgt naarmate men ouder wordt.

114. Uit het bovenstaande blijkt dat de kennis van de deposanten in ieder geval onvoldoende is om te kunnen resulteren in een grote kans op *moral hazard*. De kleine kans op *moral hazard* is echter het enige voordeel van dit gebrek aan kennis. In de enquête werd immers ook gepeild naar het vertrouwen van de deposanten in de depositogarantie indien een deficiëntie zich daadwerkelijk zou voordoen. Welnu, opnieuw antwoordt een kleine 30 % van de respondenten dat ze te weinig kennis hebben over de geboden bescherming om te kunnen oordelen of ze er al dan niet vertrouwen in hebben. Nog veel problematischer is dat meer dan 50 % absoluut geen vertrouwen heeft in de depositobescherming.

²²⁵ De gestelde vragen en resultaten zijn te vinden in bijlage III.

²²⁶ Te denken valt bijvoorbeeld aan: Apra Leven, het debacle in Cyprus, de heisa rond de Arco-waarborg, ...

115. Tot slot werd gepolst naar de kans op *bank runs* indien een deficiëntie zich zou voordoen. De eindbalans is dat dergelijke *bank runs* geen utopie zijn en dat er wel degelijk nog een groot risico toe bestaat. Slechts 28 % van de respondenten laat zijn deposito's rustig staan bij een bank indien die in financiële moeilijkheden zou geraken en wacht de werking van de fondsen af. Daartegenover zou bijna 40 % een deel van zijn deposito's opvragen en naar een andere bank brengen. Een kleine 33 % gaat nog verder en haalt al zijn deposito's weg. Bijna driekwart zou dus potentieel deelnemen aan een *bank run*.

116. Extra verontrustend is de vaststelling dat hoe ouder men wordt, en bijgevolg hoe meer kennis men meestal heeft over het stelsel, hoe meer men geneigd is om minstens deels deposito's weg te halen. Bijkomende reden daartoe zou het algemeen bekende feit kunnen zijn dat de fondsen bij deficiëntie van een grote instelling over ruim onvoldoende middelen beschikken om iedereen te kunnen uitbetalen.²²⁷ De Schatkist – en dus ook de belastingbetaler – zal dan ook steeds moeten tussenkomen. Het mag duidelijk zijn dat het imago van het Belgische depositogarantiestelsel ten opzichte van de deposanten verre van optimaal is.

2.3 Gevaar op *moral hazard* in hoofde van financiële instellingen?

117. Wanneer financiële instellingen ten prooi vallen van *moral hazard* zullen ze riskantere investeringen en andere risicovolle activiteiten ondernemen, waardoor hun liquiditeit – en dus de mogelijkheid om deposito's vlot terug te betalen – kan worden aangetast.²²⁸ Indien instellingen weten dat een depositogarantiestelsel tussenkomt bij deficiëntie, is het gevaar op *moral hazard* niet denkbeeldig.²²⁹ Bepaalde doctrine meent dat dit gevaar momenteel nog groter is aangezien iedere overheid een nieuwe omvangrijk faillissement zoals dat van de *Lehman Brothers* koste wat kost zal willen vermijden.²³⁰ Opnieuw bestaan er echter verscheidene technieken om het risico danig te doen afnemen.

²²⁷ BNP Paribas Fortis beschikte in 2013 bijvoorbeeld over meer dan 100 miljard euro aan deposito's, waar de middelen van het Beschermingsfonds in 2012 minder dan 1 miljard euro bedroegen. Ook de middelen van het Bijzonder Beschermingsfonds waren eind 2012 ontoereikend. Zie bijvoorbeeld: *Analist*, 1 augustus 2013, <http://www.analist.be/berichten/2013/08/01/12636/BNP+Paribas+Fortis+boek+nieuw+deposito-record>; Beschermingsfonds voor deposito's en financiële instrumenten, Jaarverslag 2012, http://www.beschermingsfonds.be/files/activiteitenverslag_2012.pdf; Deposito- en Consignatiekas, Jaarverslag 2012, http://www.jaarverslag.financien.belgium.be/sites/5046.fedimbo.belgium.be/files/rapport_254.pdf.

²²⁸ G. P. MILLER, "Deposit insurance for economies in transition", *Y.B. Int'l Fin. & Econ. L.* 2000-01, (79) 109.

²²⁹ R. N. DUFFY, "Moral Hazard of Increased Deposit Insurance: What the 1980s Savings and Loan Crisis Can Teach us about Responding to the Current Financial Crisis", *Drake L. Rev.* 2010-11, (559) 567.

²³⁰ F. LIERMAN en S. WIBAUT, "What lessons may be drawn from the financial crisis?", *Bank Fin.* 2011, (67) 69.

118. De belangrijkste technieken situeren zich bij de *financiering* van het depositogarantiestelsel. Merk op dat dit een van de weinige domeinen is waarover de Europese richtlijnen met geen woord reppen en waar de lidstaten dus over een onbeperkte keuzevrijheid beschikken.²³¹ Er bestaan drie manieren om in de financiering van een stelsel te voorzien. Een eerste vorm is *ex ante* financiering waarbij er een fonds is dat vóór het zich voordoen van een deficiëntie reeds over de nodige middelen beschikt, dit door bijdragen van de leden van het fonds. *Ex post* financiering gebeurt daarentegen pas na het plaatsvinden van een deficiëntie, vaak door de andere nog solvabele financiële instellingen. Tot slot is ook een combinatie van *ex ante* en *ex post* financiering mogelijk.²³²

België heeft *as such* een *ex ante* stelsel.²³³ Financiële instellingen betalen aan het Fonds een toetredingsbijdrage en jaarlijkse bijdrages. Een dergelijk stelsel verdient volgens mij aanmoediging. Het schept immers rechtszekerheid voor de instellingen omtrent de te verwachten bijdrages en kan zorgen voor een snellere uitbetaling. Daarentegen moet opgemerkt worden dat ook hier steeds een element van *ex post* financiering zal spelen aangezien de bijdragen van de instellingen duidelijk niet zullen volstaan bij deficiëntie van een grote financiële instelling.²³⁴ Niet de overige financiële instellingen maar de staat zal dan tussenkomen met financiering.

119. Er werd reeds vermeld dat de exacte manier van berekenen van de bijdrages in België gebeurt aan de hand van risicogerelateerde elementen.²³⁵ Dit moet worden toegejuicht. Het creëert immers gelijkheid tussen de verschillende financiële instellingen met onderscheiden risicoprofielen. Daarnaast zullen de instellingen zo ook een *incentive* hebben om hun risicomanagement te verbeteren.²³⁶ Er moet evenwel een voorbehoud worden gemaakt. Dergelijke risicogerelateerde bijdrage heeft immers alleen maar deze gewenste effecten indien het verschil in bijdrages naargelang het risicoprofiel voldoende groot is.²³⁷ Daarenboven is het

²³¹ *Cf. supra.*

²³² M. G. FAURE en R. J. DIJKSTRA, “Compensating Victims of Bankrupted Financial Institutions: A Law and Economic Analysis”, *Journal of Financial Regulation and Compliance* 2011, (156) 162.

²³³ *Cf. supra.*

²³⁴ Zie ook voetnoot 227.

²³⁵ *Cf. supra.*

²³⁶ A. C. HARRELL, “Deposit Insurance in the United States”, *Y.B. Int’l Fin. & Econ. L.* 1996, (117) 129; N. KETCHA, “Deposit insurance system design and considerations” in BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS (ed.), *Strengthening the banking system in China: issues and expertise*, Basel, 1999, (221) 233; R. A. LASTRA en R. AYADI, “Proposals for reforming deposit guarantee schemes in Europe”, *Journal of banking regulation* 2010, (210) 214.

²³⁷ H. GROENEVELD, “Towards a balanced deposit guarantee system in Europe”, *Bank Fin.* 2009, (419) 422.

allerbelangrijkste nog steeds dat de bijdrage voldoende groot is voor een adequate financiering, ongeacht hoe deze wordt berekend.²³⁸ Laat dit twee aandachtspunten zijn voor de Belgische wetgever bij het verdere *monitoren* van de bijdrageregeling.

120. Een andere techniek om *moral hazard* te vermijden, is het recht van de financiële instellingen tot aansluiting bij de fondsen beperken. Alleen instellingen die zich niet hebben bezondigd aan te risicovolle activiteiten, mogen zich dan aansluiten. Bijgevolg genieten enkel hun deposanten bescherming.²³⁹ Onder Belgisch recht is dit hoe dan ook geen valabel alternatief. Er is immers een wettelijke verplichting voor de financiële instellingen om zich aan te sluiten bij de depositobeschermingsregeling.²⁴⁰

121. De toekomstige Bankenwet introduceert daarentegen wel enkele principes die *moral hazard* kunnen doen afnemen en tevens de kans op deficiëntie verkleinen. Zo komt er een verbod op speculatieve activiteiten. Banken zullen geen handelsactiviteiten voor eigen rekening meer mogen verrichten binnen hun eigen consolidatieperimeter.²⁴¹ Ook de kapitaalvereisten voor banken worden verstrengd.²⁴² Daarnaast is er een verbod op bonussen voor banken die staatssteun hebben gekregen, dit om risicogedrag te vermijden.²⁴³

2.4 Richtlijnen voor een optimaal depositogarantiestelsel

122. Zoals uit bovenstaande uiteenzetting mag blijken, kent het Belgische depositogarantiestelsel duidelijk nog ruimte voor verbetering. Het voornaamste is dat de fondsen aan hun bekendheid én geloofwaardigheid dienen te werken. Sowieso is het wenselijk om meer informatie te verstrekken aan de deposanten over de hen geboden bescherming. Deze taak komt toe aan de fondsen, maar vooral ook aan de financiële instellingen wanneer zij deposanten verwerven. De wettelijke informatieverplichting dient op dat punt te worden uitgebreid. Verder is België op de goede weg met het hanteren van risicogerelateerde bijdragen. Dit moet gehandhaafd en, indien mogelijk, nog verder uitgewerkt worden.

²³⁸ A. CAMPBELL, “Deposit Insurance: Consumer Protection, Banks Safety and Moral Hazard”, *Eur. Bus. L. Rev.* 1999, (96) 98.

²³⁹ R. N. DUFFY, “Moral Hazard of Increased Deposit Insurance: What the 1980s Savings and Loan Crisis Can Teach us about Responding to the Current Financial Crisis”, *Drake L. Rev.* 2010-11, (559) 579-580.

²⁴⁰ Art. 110, 1^e lid Bankenwet.

²⁴¹ Artt. 119 e.v. Wetsontwerp Bankenwet.

²⁴² Zie bijvoorbeeld: artt. 17, 55 en 95 e.v. Wetsontwerp Bankenwet.

²⁴³ Zie bijvoorbeeld: art. 71 Wetsontwerp Bankenwet.

123. Voor het overige is het Belgische depositogarantiestelsel met handen en voeten gebonden aan de Europese richtlijnen, die klaarblijkelijk een aantal verbeteringen in de weg staan. Het Europees model van depositogarantie biedt een enorm ruime bescherming aan deposanten, conform de *law & economics* benadering zelfs te ruim. Deze Europese keuze is daarentegen wel te begrijpen gezien de financiële crisis die sinds 2008 iedereen heeft beroerd.²⁴⁴ Het was hoogst noodzakelijk om deposanten zoveel mogelijk vertrouwen te schenken want het gevaar op *bank runs* was reëel.²⁴⁵ Voorlopig lijkt het dan ook het beste om deze ruime bescherming nog even te behouden tot het tij voldoende gekeerd is.

124. Erna moet de Europese wetgever durven nadenken over verandering. Gedacht kan dan worden aan het toelaten van gefaseerde uitbetaling. Ook het gedogen van *co-insurance* is een aanbevolen piste. Vervolgens kan het nuttig zijn om de wijze van financiering te harmoniseren, daar zo *moral hazard* bij financiële instellingen kan worden gecontroleerd (*cf. supra*). Een steeds verdergaande harmonisatie is hoe dan ook een noodzakelijke voorwaarde indien men een pan-Europees depositogarantiestelsel zou willen creëren, complementair met de nationale stelsels of deze volledig vervangend.²⁴⁶ De aanzet tot zulk Europees stelsel lijkt wel degelijk te zijn gegeven door het recente akkoord over het oprichten van een Europees Bankenfonds.²⁴⁷ Een dergelijke Europese bescherming zou volgens zekere doctrine beter verzoenbaar zijn met de behoeften van de interne markt in financiële diensten.²⁴⁸

125. Tot slot mogen ook alternatieven voor depositogarantie niet vergeten worden. Zo zou men *narrow banking* kunnen aanmoedigen, wat inhoudt dat een bank 100 % aan reserves in cash of andere liquide middelen moet aanhouden voor haar deposito's.²⁴⁹

²⁴⁴ De ruime depositobescherming moest bijdragen tot het temperen van de crisis in hoofde van de deposanten. Zie bijvoorbeeld: S. DECRAENE, "Het vertrouwen herstellen is de uitdaging bij uitstek van de financiële sector", *Bank Fin.* 2009, (191) 193.

²⁴⁵ Te denken valt bijvoorbeeld aan het in elkaar storten van maar liefst drie IJslandse banken in 2008. Een dergelijk voorval kan een besmettend effect hebben op banken binnen de EU (*cf. supra*). Over de IJslandse banken, zie bijvoorbeeld: I. FRIDRIKSSON, "The Collapse of Icelandic Banks and cross-border collaboration", *Bank Fin.* 2010, 100-109. Over de toenmalige depositogarantie voor getroffen EU-burgers, zie bijvoorbeeld: P. OREBECH, "Icesave Bank of Iceland: From Rock-Solid to Volcano Hot: is the EU Deposit Guarantee System Resisting Financial Meltdown", *Croatian Y.B. Eur. L. & Pol'y* 2010, 127-152.

²⁴⁶ Zie bijvoorbeeld: A. VAN IMPE, "De Belgische deposito- en beleggersbescherming. Status quaestionis en quo vadis?", *TBH* 2013, afl. 8, (756) 775.

²⁴⁷ Zie bijvoorbeeld: *De Tijd*, 20 maart 2014,

http://www.tijd.be/nieuws/politiek_economie_europa/Europees_akkoord_over_bankenfonds.9480308-3140.art.

²⁴⁸ R. A. LASTRA en R. AYADI, "Proposals for reforming deposit guarantee schemes in Europe", *Journal of banking regulation* 2010, (210) 217.

²⁴⁹ Zie bijvoorbeeld: G. P. MILLER, "Deposit insurance for economies in transition", *Y.B. Int'l Fin. & Econ. L.* 1997, (103) 131-135.

126. Boven alles wens ik te benadrukken dat de focus nog steeds dient te liggen op het zoveel mogelijk proberen te vermijden van deficiënties bij financiële instellingen door een uitgebreid prudentieel toezicht. Het depositogarantiestelsel is immers hoofdzakelijk *preventief* bedoeld. Het is eerder ontworpen om deposanten vertrouwen te bieden in het financiële stelsel dan om deposanten te beschermen tegen de gebreken van dit stelsel. De depositobescherming is een van de weinige leerstukken in ons recht die als hoofddoel hebben om juist *niet* in de praktijk gebruikt te worden. De toekomstige Bankenwet lijkt deze boodschap te hebben begrepen en is een eerste belangrijke stap in de goeie richting.²⁵⁰ Dit moet aangevuld worden met initiatieven om ook binnen het depositogarantiestelsel zelf het vertrouwen in het financiële stelsel te bevorderen.

Besluit

127. Een depositogarantie moet deposanten beschermen tegen insolventie van financiële instellingen. Daarnaast moet deze bescherming bijdragen tot stabiliteit en vertrouwen in de financiële markten. De Belgische uitwerking van deze twee doelstellingen kende een lange evolutie, hoofdzakelijk onder invloed van Europees richtlijnenrecht. Uit deze evolutie blijkt een duidelijke tendens tot een steeds ruimere bescherming voor deposanten, zowel qua beschermingsomvang als wat betreft procedurele waarborgen.

128. De depositogarantie treedt in werking bij ‘deficiëntie’ van een financiële instelling, wat veroorzaakt wordt door een faillissement of door een beslissing van de overheid belast met het prudentieel toezicht. Momenteel zal de depositogarantie tussenkomen ten belope van maximum 100 000 euro, per deposant, per financiële instelling en per categorie van schuldvordering. Deze categorieën zijn van belang aangezien niet alleen deposito’s *in de enge zin* van bescherming kunnen genieten maar bijvoorbeeld ook obligaties of tak 21-levensverzekeringscontracten, vaak onder voorwaarden.

129. Vanuit een juridisch perspectief lijkt het huidige depositogarantiestelsel effectief te zijn voor de individuele deposant, gezien de uitgebreide bescherming. Toch duiken er nog enkele pijnpunten op. De uitbetalingstermijn van twintig werkdagen is extreem kort en dreigt in de praktijk dode letter te blijven, wat bevestigd wordt door de casuïstiek inzake Apra Leven. Ook

²⁵⁰ Cf. *supra*.

de wettelijke informatieverplichting die op financiële instellingen rust ten aanzien van depositanten schiet tekort en vraagt om uitbreiding.

130. Vanuit een *law & economics* perspectief is er nog veel meer ruimte voor verbetering. Het invoeren van een gefaseerde uitbetaling bijvoorbeeld zou de werkbaarheid van de depositogarantie in de praktijk danig kunnen doen toenemen. Ook *co-insurance*, waarbij de deposant zelf een deel van het risico tot deficiëntie van de financiële instelling draagt, is het overwegen waard. Beide opties worden echter verboden door de Europese richtlijnen. Dergelijke reflex is begrijpelijk, gezien de crisissituatie van de voorbije jaren.

131. Toch zijn er twee elementen die zelfs in tijden van crisis aandacht verdienen en meer zelfs, juist crucialer zijn op zo'n moment. Ik heb het dan over de gebrekkige kennis van de depositanten over de hen geboden bescherming, en hun gering vertrouwen in de bestaande regeling. Beide elementen kwamen ook duidelijk naar voren in de uitgevoerde enquête. Naar mijn oordeel zal het beter informeren van depositanten daarbij een noodzakelijke voorwaarde zijn om ook hun vertrouwen te doen toenemen. En het voldoende vertrouwen van depositanten is op zijn beurt dan weer een *conditio sine qua non* om de doelstelling van stabiliteit in de financiële markten te kunnen vervullen.

132. Wat betreft financiële instellingen, ligt de grootste sleutel tot succes vooral bij een voldoende *ex ante* financiering van het depositogarantiestelsel door deze instellingen zelf. Het gebruik van risicogerelateerde bijdragen is daarbij sowieso aan te bevelen en moet dan ook zeker behouden blijven en, indien mogelijk, uitgebreid worden. Verder verdient de toekomstige Bankenwet alle lof, daar deze de nadruk legt op een sterk prudentieel toezicht, wat ik persoonlijk enorm toejuich. Tot slot lijkt in de toekomst de bal in het kamp van de Europese wetgever te liggen. Een verdergaande harmonisatie en het creëren van een pan-Europees depositogarantiestelsel behoren daarbij zeker tot de mogelijkheden.

133. Zijn onze spaarcenten nu effectief beschermd tegen insolventie van financiële instellingen? Het antwoord daarop is overwegend positief, met de hierboven geschetste voorbehouden. Momenteel lijkt het depositogarantiestelsel echter eerder de eerste functie (bescherming van spaarders) te dienen dan de veel belangrijkere tweede functie (stabiliteit van de financiële markten). Het waarborgen van stabiliteit gebeurt tegenwoordig vooral op andere niveaus dan de depositogarantie, zoals het prudentieel toezicht in de nieuwe

De depositogarantie: zijn uw spaarcenten effectief beschermd?

Bankenwet. Zulk uitgebreid prudentieel toezicht is zeker nodig en positief. De vraag is of daarnaast binnen de depositogarantie zelf niet nog meer de nadruk dient te worden gelegd op het creëren van stabiliteit en vertrouwen in de financiële markten. De toekomst zal dit moeten uitwijzen. Daarbij past de bedenking dat een depositogarantiestelsel *in se* eerder ontworpen zou moeten zijn om depositanten vertrouwen te bieden in het financiële stelsel, dan om depositanten te beschermen tegen de gebreken van dit stelsel.

Bijlage I – Bibliografie

Wetgeving

Aanbeveling 87/63/EEG van de Commissie van 22 december 1986 betreffende de invoering van depositogarantiestelsels in de Gemeenschap, *Pb.L.* 4 februari 1987, nr. L 33/16.

Tweede Richtlijn 89/646/EEG van de Raad van 15 december 1989 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen, alsmede tot wijziging van Richtlijn 77/780/EEG, *Pb.L.* 30 december 1989, nr. L 386/1.

Richtlijn 94/19/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 1994 inzake de depositogarantiestelsels, *Pb.L.* 31 mei 1994, nr. L 135/5.

Richtlijn 2009/14/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2009 tot wijziging van Richtlijn 94/19/EG inzake de depositogarantiestelsels wat dekking en uitbetalingstermijn betreft, *Pb.L.* 13 maart 2009, nr. L 68/3.

Voorstel van de Commissie van 12 juli 2010 voor Richtlijn .../.../EU van het Europees Parlement en de Raad inzake de depositogarantiestelsels, COM(2010)368def.

Wet 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, *BS* 19 april 1993, 8650, *erratum BS* 2 juni 1993, *erratum BS* 4 juni 1993.

Wet 23 december 1994 inzake depositobeschermingsregelingen voor de kredietinstellingen, *BS* 13 februari 1995, 645, *erratum BS* 24 februari 1995.

Wet 6 april 1995 inzake het statuut van en het toezicht op de beleggingsondernemingen, *BS* 3 juni 1995, 15976, *erratum BS* 1 augustus 1995.

De depositogarantie: zijn uw spaarcenten effectief beschermd?

Wet 17 december 1998 tot oprichting van een beschermingsfonds voor deposito's en financiële instrumenten en tot reorganisatie van de beschermingsregelingen voor deposito's en financiële instrumenten, *BS* 31 december 1998 (ed. 2), 42104.

Wet 15 december 2004 betreffende financiële zekerheden en houdende diverse fiscale bepalingen inzake zakelijke-zekerheidsovereenkomsten en leningen met betrekking tot financiële instrumenten, *BS* 1 mei 2005.

Wet 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, *BS* 17 oktober 2008.

Wet 22 december 2008 houdende diverse bepalingen, *BS* 29 december 2008 (ed. 4).

Wet 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen, *BS* 9 februari 2009.

Programmawet 23 december 2009, *BS* 30 december 2009.

Wet 29 december 2010 houdende diverse bepalingen (I), *BS* 31 december 2010.

Wet 28 december 2011 tot invoering van een bijdrage voor de financiële stabiliteit en tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 november 2008 tot uitvoering van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, voor wat betreft de bescherming van de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, en tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, *BS* 30 december 2011.

KB 14 november 2008 tot uitvoering van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, voor wat betreft de bescherming van de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, en tot wijziging van de wet van 2

augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, *BS 17 november 2008* (ed. 2).

KB 16 maart 2009 betreffende de bescherming van deposito's en levensverzekeringen door het Bijzonder Beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen, *BS 25 maart 2009*.

KB 29 augustus 2009 tot wijziging van het koninklijk besluit van 25 mei 1999 betreffende de informatieverstrekking aan deposanten en beleggers, *BS 11 september 2009*.

KB 1 juni 2011 tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 maart 2009 betreffende de bescherming van deposito's en levensverzekeringen door het Bijzonder Beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen, *BS 17 juni 2011* (ed. 1).

KB 22 april 2012 tot uitvoering van artikel 8, § 1, eerste lid, 1° *bis*, van het koninklijk besluit van 14 november 2008 tot uitvoering van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, voor wat betreft de bescherming van de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, en tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, *BS 7 mei 2012*.

Wetsontwerp op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen, *Parl.St. Kamer 2013-14*, nr. 53K3406006.

Rechtspraak

Arbitragehof 20 september 2001, nr. 110/2001, *Bank Fin.R.* 2001, 249, noot M. TISON en *RW* 2002-03, afl. 6, 213.

GwH 27 november 2008, nr. 167/2008, *NJW* 2008, afl. 193, 925, noot E. DIRIX.

GwH 23 juni 2011, nr. 115/2011, *Arr.GwH* 2011, afl. 3, 1991 en *FJF* 2012, afl. 1, 4.

Rechtsleer

BRUYNEEL, A. en MILLER, A., “Belgium implements deposit-guarantee scheme”, *Int’l Fin. L. Rev.* 1995, 18-21.

CAMPBELL, A., “Deposit Insurance: Consumer Protection, Banks Safety and Moral Hazard”, *Eur. Bus. L. Rev.* 1999, 96-102.

CLAROTTI, P., “La directive relative aux systems de garantie des dépôts” in EUROPESE VERENIGING VOOR BANK- EN FINANCIËEL RECHT (ed.), *Mélanges Jean Pardon: Studies inzake bank- en financieel recht*, Brussel, Bruylant, 1996, 105-128bis.

CORNUT, C., “Garantie des depots, crise et tabous”, *Euredia* 2010, afl. 2, 157-164.

DEBREMAEKER, H., “De depositobescherming in deze tijden van beroering”, *Bank Fin.* 2009, 129-137.

DECRAENE, S., “Het vertrouwen herstellen is de uitdaging bij uitstek van de financiële sector”, *Bank Fin.* 2009, 191-195.

DEMIRGUC-KUNT, A., KANE, E. J. en LAEVEN, L., *Deposit insurance around the world: issues of design and implementation*, Cambridge, MIT Press, 2008, 402 p.

DIRIX, E., “Compensatiebedingen: een tweesnijdend zwaard?”, *RW* 2008-09, afl. 24, 1020-1022.

DUFFY, R. N., “Moral Hazard of Increased Deposit Insurance: What the 1980s Savings and Loan Crisis Can Teach us about Responding to the Current Financial Crisis”, *Drake L. Rev.* 2010-11, 559-582.

FAURE, M. G. en DIJKSTRA, R. J., “Compensating Victims of Bankrupted Financial Institutions: A Law and Economic Analysis”, *Journal of Financial Regulation and Compliance* 2011, 156-173.

FELTKAMP, R., “Programmawet van 23 december 2009 (BS 30 december 2009) Depositobescherming – Financiële instellingen en tussenpersonen”, *TBH* 2010, afl. 3, 279.

FISCHER, P., “Quel risque encourt-on à confier son épargne à un établissement bancaire relevant d’un autre Etat membre?”, *JDE* 2013, afl. 200, 225-228.

FRIDRIKSSON, I., “The Collapse of Icelandic Banks and cross-border collaboration”, *Bank Fin.* 2010, 100-109.

GROENEVELD, H., “Towards a balanced deposit guarantee system in Europe”, *Bank Fin.* 2009, 419-426.

HANSON, J. D., HANSON, K. en HART, M. R., “Law and Economics” in PATTERSON, D. (ed.), *A companion to philosophy of law and legal theory, Harvard Public Law Working Paper* 2010, nr. 10-14, 299-326, <http://ssrn.com/abstract=1529806>.

HARRELL, A. C., “Deposit Insurance in the United States”, *Y.B. Int’l Fin. & Econ. L.* 1996, 117-146.

HAVERANS, C., “Kredietinstellingen in moeilijkheden: hoe zijn de cliënten beschermd? Het nieuwe depositogarantiesysteem voor kredietinstellingen. Het voorstel voor een Europese richtlijn inzake beleggerscompensatiestelsels”, *TRV* 1995, 248-280.

HORNBAKER, T. S., “European Union’s Deposit Guarantee Directive: A Critical Analysis”, *B. C. Int’l & Comp. L. Rev.* 1997, 335-352.

HOUBEN, R., *Schuldvergelijking*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 638 p.

JIANBO, L., “Introducing a Deposit Insurance System into China”, *Peking U. J. Legal Stud.* 2008, 233-254.

KETCHA, N., “Deposit Insurance system design and considerations” in BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS (ed.), *Strengthening the banking system in China: issues and expertise*, Basel, 1999, 226-227.

LASTRA, R. A. en AYADI, R., “Proposals for reforming deposit guarantee schemes in Europe”, *Journal of banking regulation* 2010, 210-222.

LIERMAN, F. en WIBAUT, S., “What lessons may be drawn from the financial crisis?”, *Bank Fin.* 2011, 67-70.

MANIQUET, T., “Protection des dépôts et des assurances sur la vie”, *Bank Fin.R.* 2009, afl. 1, 45-48.

MILLER, G. P., “Deposit insurance for economies in transition”, *Y.B. Int’l Fin. & Econ. L.* 1997, 103-140.

OREBECH, P., “Icesave Bank of Iceland; From Rock-Solid to Volcano Hot: is the EU Deposit Guarantee Scheme Resisting Financial Meltdown”, *Croatian Y.B. Eur. L. & Pol’y* 2010, 127-152.

PAUWELS, S., “Art. 110-110sexies van de wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen” in SWENNEN, H., WYMEERSCH, E. en TYTECA, J. (eds.), *Financieel recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2010, afl. 32, 14-52.

PAUWELS, S., “De werking en organisatie van het Bijzonder Beschermingsfonds voor deposito’s en levensverzekeringen”, *Bank Fin.R.* 2009, afl. 2, 105-107.

SABOURIN, J. P., “Financial Stability and Deposit Insurance”, *Y.B. Int’l Fin. & Econ. L.* 2000-01, 79-100.

SANTOMERO, A. M., “Deposit insurance: Do We Need It and Why?”, 1997, <http://ssrn.com/abstract=33960>.

SHEA, L., “Deposit Protection in the European Economic Community”, *B. C. Int’l & Comp. L. Rev.* 1994, 33-52.

TISON, M., “Depositobescherming en het gelijkheidsbeginsel” (noot onder Arbitragehof 20 september 2001), *Bank Fin.R.* 2001, 252-255.

TRIMPENEERS, F., “Kredietinstellingen. Invoering van een bijdrage voor de financiële stabiliteit via een op te richten Resolutiefonds en wijzigingen van de bijdrageberekening voor de depositobeschermingsregeling, *Bank Fin.R.* 2012, afl. 2, 137-139.

VAN COTTEM, J., “Le système belge de protection des dépôts et des instruments financiers”, *Bank Fin.* 1999, 146-156.

VAN IMPE, A., "De Belgische deposito- en beleggersbescherming. Status Quaestionis en quo vadis ?", *TBH* 2013, afl. 8, 756-775.

VANDORMAEL, K.-J. en VAN IMPE, A., "De Arco-waarborg. Over het Arco-arrest, overheidswaarborgen en het depositogarantiesysteem", *TRV* 2013, afl. 4, 287-300.

WHITE, E. N., “Deposit insurance”, *World Bank Policy Research Working Paper Series* 1995, nr. 1541.

Persberichten

De Tijd, 10 januari 1997,

http://www.tijd.be/algemeen/algemeen/Bank_Max_Fischer_failliet_na_ontdekking_fraude.5206292-534.art.

De Standaard, 8 maart 2011, http://www.standaard.be/cnt/dmf20110308_030.

Analist, 1 augustus 2013,

<http://www.analist.be/berichten/2013/08/01/12636/BNP+Paribas+Fortis+boekt+nieuw+deposito-record>.

De Tijd, 20 maart 2014,

http://www.tijd.be/nieuws/politiek_economie_europa/Europees_akkoord_over_bankenfonds.9480308-3140.art.

De Tijd, 3 april 2014,

http://www.tijd.be/nieuws/ondernemingen_financien/Kamer_keurt_bankenwet_goed.9486174-3095.art.

Nuttige websites

http://www.beschermingsfonds.be/nl/mod_contexte.html.

<http://www.bijzonderbeschermingsfonds.be/nl/Intro.htm>.

Bijlage II – Document informatieverstrekking BNP Paribas Fortis

Bron:

https://www.bnpparibasfortis.be/pics/be/common/nl/lib_download/doc_server/ds00301.pdf?contract_type=sta

BESCHERMING VAN DEPOSITO'S – FINANCIËLE INSTRUMENTEN - TAK 21 LEVENSVZERKERINGEN

GEDETAILLEERDE INFORMATIEVERSTREKKING

De Belgische beschermingsregeling werd uitgewerkt in een mededeling uitgaande van het Ministerie van Financiën (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25/2/1999 p 5728) enerzijds en in een KB van 14 november 2008 (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 17/11/2008) en een KB van 16 maart 2009 (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 25/03/2009) anderzijds.

Deze regeling omvat:

- een verplichte bescherming voor deposito's geboden door het "Beschermingsfonds voor deposito's en financiële instrumenten" (verkort het "FIF" genoemd) en het "Bijzonder beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen (opgericht binnen de schoot van de Deposito- en Consignatiekas en te contacteren op volgend adres: Kunstlaan 30, 1040 Brussel).
- een verplichte bescherming voor financiële instrumenten, geboden door het "FIF".
- een verplichte bescherming geboden door het "Bijzonder beschermingsfonds voor deposito's en levens- verzekeringen" voor bepaalde levensverzekeringen met gewaarborgd rendement behorend tot tak 21.

De Belgische beschermingsregeling treedt in werking in geval van deficiëntie van een kredietinstelling, beursvennootschap, vennootschap voor vermogensbeheer en beleggingsadvies, beheervenootschap van instellingen voor collectieve belegging die eveneens de activiteit van individueel portfeuillebeheer kunnen uitoefenen, verzekeringsonderneming.

Onder deficiëntie wordt verstaan: (1) wanneer de onderneming werd failliet verklaard of een verzoek heeft ingediend of gedagvaard werd voor een gerechtelijk akkoord of (2) de FSMA (Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten) oordeelt dat de onderneming niet langer in staat is opeisbare tegoeden terug te betalen.

Bescherming van deposito's

Vanaf 1 januari 2011 wordt, voor de gevallen waarin een instelling in gebreke blijft, de deposito bescherming als volgt georganiseerd:

- het "FIF" zal de deposito's terugbetalen tot een maximum van 100.000 EUR per rechthebbende (ongeacht het aantal rekeningen dat de rechthebbende bij de kredietinstelling heeft). Het "FIF" zal evenwel slechts terugbetalen in de mate dat haar interventiereserve volstaat en na in eerste instantie de financiële instrumenten te hebben terugbetaald.
- het Bijzonder beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen zal daarna tussenkomen in de mate dat het "FIF" niet alles heeft gedekt.

De tussenkomst van de twee Fondsen samen mag in geen geval 100.000 EUR

De depositogarantie: zijn uw spaarcenten effectief beschermd?

overschrijden . Genieten van depositobescherming:

- Deposito's op zicht-, spaar-, termijnrekeningen in EUR of in een andere munt van een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte.
- Deposito's uitgedrukt in een andere munt voor zover deze bestemd zijn voor de verwerving van financiële instrumenten of voor terugbetalingen.
- Kasbons, obligaties of andere bancaire schuldvorderingsbewijzen in EUR of in een andere munt van een Lidstaat van de Europese Economische Ruimte die zijn uitgegeven door de deficiënte kredietinstelling, voor zover ze op naam zijn gesteld, gedematerialiseerd zijn of in open bewaargeving worden gehouden.

Uitsluitingen:

Er wordt geen terugbetaling verleend voor o.a. de tegoeden van financiële instellingen, de tegoeden van grote vennootschappen (criterium: verkorte balans); de tegoeden van bepaalde personen die nauw betrokken zijn bij de werking van de vennootschap (bestuurders, grote aandeelhouders, ...); de tegoeden van vennootschappen die tot dezelfde groep behoren als de in gebreke blijvende vennootschap; de tegoeden waarvoor uitzonderlijke financiële voorwaarden golden; de tegoeden die voortkomen uit witwasverrichtingen; de verplichtingen die voortvloeien uit het onderschrijven van handelspapier, zoals eigen accepten of promessen, de tegoeden die tot het eigen vermogen van de in gebreke blijvende kredietinstelling gerekend worden.

Om het bedrag van de schadeloosstelling te berekenen, worden alle tegoeden van een zelfde houder opgeteld. Zijn verplichtingen of schulden tegenover de bank worden hiervan afgetrokken. Er gelden specifieke regels om vast te stellen wie eigenaar is in bijzondere gevallen zoals rekeningen die in onverdeeldheid worden gehouden, gemeenschappelijke rekeningen, rekeningen van verenigingen, enz.

Bescherming van financiële instrumenten

De bescherming van financiële instrumenten wordt exclusief geboden door het "FIF" en bedraagt maximaal 20.000 EUR per rechthebbende. De hierboven beschreven uitsluitingen die door het "FIF" worden toegepast in het kader van de door haar verstrekte depositobescherming gelden ook voor financiële instrumenten.

De bescherming geboden voor financiële instrumenten is essentieel verschillend van de bescherming van deposito's. Daar waar in het geval van deficiëntie de klant omzeggens altijd beroep zal moeten doen op de depositobescherming zal dit niet altijd het geval zijn wat betreft de bescherming van financiële instrumenten.

De financiële instrumenten geplaatst op effectenrekeningen zijn eigendom van de klant en kunnen door deze laatste worden opgevorderd, zonder plafond. In geval van een faillissement van de bank betekent dit dat de effecten activa zijn die geen voorwerp uitmaken van het faillissement.

De wetgever voorziet expliciet dat als het geheel van de opgevorderde financiële instrumenten niet zou volstaan om teruggave te vorderen van de effecten waarop hij recht heeft, deze- in functie van hun rechten- zullen verdeeld worden tussen de eigenaars. Het gaat hier echter over een sterk theoretisch risico. Bovendien heeft de wet een bijkomend veiligheidsnet ingebouwd; met name dat indien de bank zelf financiële instrumenten aanhoudt behorend tot dezelfde categorie, deze in eerste instantie toegekend zijn aan de houders van de financiële instrumenten alvorens deze deel gaan uitmaken van de failliete boedel. In de theoretische veronderstelling (dankzij de invoering van bovenvermeld veiligheidsnet), dat de klant zijn effecten niet zou kunnen recupereren, zou hij zich kunnen richten tot het "FIF".

Bescherming van bepaalde levensverzekeringen

Het Bijzonder beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen biedt een bescherming voor een maximum bedrag van 100.000 EUR voor levensverzekeringen met gewaarborgd rendement, onderworpen aan het Belgische recht en behorend tot tak 21. Levensverzekeringen die een aanvullend pensioen beogen, worden echter uitgesloten van bescherming.

Bijlage III – Enquête

a) Vragenlijst:

De volgende anonieme vragenlijst houdt verband met mijn thesis over de Belgische depositogarantie. Het invullen ervan zal slechts een tweetal minuten van uw tijd in beslag nemen. Gelieve bij het invullen geen opzoekwerk te doen via internet e.d. maar louter uit te gaan van uw parate kennis of eerste gedachte. Alvast bedankt!! :)

Tot welke leeftijdscategorie behoort u?

- 16 - 30 jaar (1)
- 31 - 55 jaar (2)
- 56 jaar en ouder (3)

Heeft u ooit al gehoord van het Beschermingsfonds voor deposito's en financiële instrumenten en/of het Bijzonder Beschermingsfonds voor de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen?

- Ja (1)
- Neen (2)
- Ja, maar ik heb geen idee wat hun functie of werkwijze is. (3)

Wanneer u deposito's hebt geplaatst (voorbeeld: geld op een spaarrekening) bij een bank, en deze bank geraakt in financiële moeilijkheden en gaat bijvoorbeeld failliet, dan zullen het Beschermingsfonds en het Bijzonder Beschermingsfonds tussenkomen. Voor de financiering ervan doen zij beroep op bijdragen van de banken zelf, en aanvullend op een soort van staatswaarborg. Zij zullen uw verloren spaargeld vergoeden ten belope van:

- maximum 20 000 euro (1)
- maximum 50 000 euro (2)
- maximum 100 000 euro (3)
- onbeperkt, ten belope van het werkelijke verloren bedrag. (4)
- Ik heb geen flauw idee. (5)

Hebt u vertrouwen in deze regeling en bent u ervan overtuigd dat de fondsen over voldoende middelen zullen beschikken om alle klanten van een failliete bank effectief te kunnen vergoeden indien nodig?

- Ja (1)
- Neen (2)
- Om daarover te kunnen oordelen heb ik te weinig kennis over deze regeling. (3)

Stel: u verneemt via de pers dat de bank waar uw spaarrekening zich bevindt, in financiële problemen dreigt te komen. Wat doet u?

- Ik haal al mijn geld er weg en breng het naar een andere bank. (1)
- Ik wacht rustig af en vertrouw op de depositogarantie door de fondsen. (2)
- Ik haal een deel van mijn geld er weg en breng het naar een andere bank. (3)

De depositogarantie: zijn uw spaarcenten effectief beschermd?

b) Resultaten:

		Tot welke leeftijdscategorie behoort u?		
		16-30 jaar	31-55 jaar	56 jaar en ouder
Tot welke leeftijdscategorie behoort u?	16-30 jaar	129	0	0
	31-55 jaar	0	23	0
	56 jaar en ouder	0	0	4
Heeft u ooit al gehoord van het Beschermingsfonds voor deposito's en financiële instrumenten en/of het Bijzonder Beschermingsfonds voor deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen?	Ja	41	11	2
	Neen	61	5	1
	Ja, maar ik heb geen idee wat hun functie of werkwijze is.	27	7	1
Wanneer u deposito's hebt geplaatst (voorbeeld: geld op een spaarrekening) bij een bank, en deze bank geraakt in financiële moeilijkheden en gaat bijvoorbeeld failliet, dan zullen het Beschermingsfonds en het Bijzonder Beschermingsfonds tussenkomen. Voor de financiering ervan doen zij beroep op bijdragen van de banken zelf, en aanvullend op een soort van staatswaarborg. Zij zullen uw verloren spaargeld vergoeden ten belope van:	Maximum 20 000 euro	7	0	0
	Maximum 50 000 euro	4	2	0
	Maximum 100 000 euro	66	18	3
	Onbeperkt, ten belope van het werkelijke verloren bedrag.	2	0	1
	Ik heb geen flauw idee.	50	3	0
Hebt u vertrouwen in deze regeling en bent u ervan overtuigd dat de fondsen over voldoende middelen zullen beschikken om alle klanten van een failliete bank effectief te kunnen vergoeden indien nodig?	Ja	20	4	0
	Nee.	63	16	2
	Om daarover te kunnen oordelen heb ik te weinig kennis over deze regeling.	46	3	2
Stel: u verneemt via de pers dat de bank waar uw spaarrekening zich bevindt, in financiële problemen dreigt te komen. Wat doet u?	Ik haal al mijn geld er weg en breng het naar een andere bank.	33	16	2
	Ik wacht rustig af en vertrouw op de depositogarantie door de fondsen.	43	1	0
	Ik haal een deel van mijn geld er weg en breng het naar een andere bank.	53	6	2

Samenvatting

Een depositogarantiestelsel dient om depositanten te beschermen tegen insolventie van financiële instellingen. Daarnaast poogt het vertrouwen en stabiliteit in de financiële markten te creëren. In deze thesis wordt de depositogarantie naar Belgisch recht onderzocht. De beoordeling van de al dan niet effectiviteit van de relevante regelgeving gebeurt zowel vanuit een juridisch perspectief, als vanuit een *law & economics* perspectief. Vanuit dit laatste perspectief wordt vooral gepolst naar of er een risico bestaat op *moral hazard* in hoofde van depositanten en financiële instellingen, en hoe dit eventueel kan worden vermeden.

De relevante wetgeving is hoofdzakelijk te vinden in de Bankenwet (die binnenkort vernieuwd wordt) en in twee KB's. Daarbij is ook Europees recht van belang, aangezien het Belgische depositogarantiestelsel grotendeels gebaseerd is op twee Europese richtlijnen. Een voorstel tot wijziging van deze richtlijnen ligt sinds 2010 op tafel, maar werd tot op heden nog niet omgezet in geldend recht. In al deze wetgeving is een duidelijke tendens merkbaar tot een steeds ruimere bescherming voor depositanten, wat te verantwoorden is gezien de wereldwijde financiële crisis sinds 2008.

De huidige stand van zaken omvat een verplichting voor financiële instellingen om aan te sluiten bij het depositogarantiestelsel, wat momenteel hoofdzakelijk wordt beheerd door het Bijzonder Beschermingsfonds voor de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen. Dit fonds zal tussenkomen bij 'deficiëntie' van een financiële instelling, dat zal veroorzaakt worden door een faillissement of door een beslissing van de overheid belast met het prudentieel toezicht.

Vallen onder de bescherming: (i) deposito's in de ruime zin en (ii) tak 21-levensverzekeringscontracten. Deze tegoeden worden gewaarborgd tot maximum 100 000 euro, per deposant, per categorie en per financiële instelling. De uitkering dient te gebeuren binnen de twintig werkdagen. Dergelijke termijn is extreem kort en dreigt in de praktijk dode letter te blijven. Een langere termijn en/of gefaseerde uitbetaling van de tegemoetkomingen zouden hiervoor een oplossing kunnen bieden, maar beide alternatieven worden verboden door de Europese richtlijnen. Hetzelfde probleem bestaat voor *co-insurance*, waar de deposant een deel van het risico tot deficiëntie zelf draagt.

Onder de toekomstige Bankenwet zal de deposant daarnaast voor al zijn deposito's een algemeen voorrecht hebben op de roerende goederen van de financiële instelling, dus ook voor deposito's die buiten de bescherming van de depositogarantie vallen. Dit valt uiteraard toe te juichen. Ook de andere nieuwigheden in deze Bankenwet, die vooral leiden tot een uitgebreid prudentieel toezicht, verdienen lof.

De financiering van de depositogarantie is een van de weinige elementen die nog niet geharmoniseerd werden door Europese richtlijnen. Deze gebeurt hoofdzakelijk door de financiële instellingen zelf, via *ex ante* toetredingsbijdragen en jaarlijkse bijdragen. Daarnaast zal de Schatkist bijspringen indien nodig. De bijdragen zijn gerelateerd aan het risico dat het depositogarantiestelsel effectief moet tussenkomen. Een dergelijke risicogerelateerde bijdrage is ten zeerste aan te moedigen en moet, indien mogelijk, dan ook uitgebreid worden.

Verder rust op de financiële instellingen een wettelijke verplichting om depositanten schriftelijk te informeren over de van kracht zijnde depositogarantie. Deze verplichting lijkt in de praktijk echter niet te volstaan. Het verdient aanbeveling om de informatieplichting uitgebreider en duidelijker te formuleren in de wet. Bij voorkeur worden depositanten vóór of bij het afsluiten van het contract geïnformeerd, bijvoorbeeld in de algemene bankvoorwaarden.

Het grootste pijnpunt in het huidige depositogarantiestelsel situeert zich bij de gebrekkige kennis van depositanten over de hen geboden bescherming, en hun al dan niet daaruit voortvloeiend gebrekkig vertrouwen in deze bescherming. Een dergelijke vaststelling leidt ik af uit een bescheiden enquête die ik hield bij 156 deelnemers. Het grootste gevaar wat hierdoor ontstaat, is dat een *bank run* wel degelijk reëel is indien een financiële instelling in zwaar weer terechtkomt. Er moet bijgevolg naar manieren worden gezocht om het imago van het Belgische depositogarantiestelsel op te poetsen.

In ieder geval lijkt de toekomst voor ons depositogarantiestelsel in Europa te liggen. Een verdergaande harmonisering behoort tot de mogelijkheden. Ook valt te denken aan een pan-Europees depositogarantiestelsel in de plaats van of naast de nationale beschermingsregelingen. Een aanzet hiertoe lijkt te zijn gegeven door het recent akkoord omtrent het oprichten van een Europees Bankenfonds.

De depositogarantie: zijn uw spaarcenten effectief beschermd?

Zijn onze spaarcenten nu effectief beschermd tegen insolventie van financiële instellingen? Het antwoord is overwegend positief, onder voorbehoud van de geschetste pijnpunten. Daarbij lijkt daarentegen vooral de eerste functie (bescherming van spaarders) te zijn vervuld, waar de tweede functie (creëren van vertrouwen en stabiliteit in financiële markten) wat wordt verwaarloosd. Het aanscherpen van het vertrouwen van depositanten met als doel het creëren van stabiliteit in de markten schijnt momenteel vooral een zaak te zijn van andere regelgeving, zoals het prudentieel toezicht in de toekomstige Bankenwet.

Een dergelijk ruim prudentieel toezicht is uiteraard positief, maar de vraag is of daarnaast in het depositogarantiestelsel zelf niet eveneens meer de nadruk moet worden gelegd op het creëren van vertrouwen en stabiliteit. De toekomst zal dit moeten uitwijzen. Daarbij past de bedenking dat een depositogarantiestelsel *in se* eerder ontworpen is om depositanten vertrouwen te bieden in het financiële stelsel, dan om depositanten te beschermen tegen de gebreken van dit stelsel.